ҲАР КИМ САВОБ ИШ ҚИЛСИН, ҲАР КУН САВОБ ИШ ҚИЛСИН!

MAHALLA

Ўзбекистон “МАҲАЛЛА” хайрия жамғармасининг нашри

№ 66-67 (198-199) | 2000 йил 13 сентябрь, чоршанба | Газета 1996 йил январь ойидан чиқа бошлаган | Сотувда эркин нархда

● XXI АСР МАҲАЛЛАСИ ҚАНДАЙ БЎЛАДИ?

МАҲАЛЛА - ЯНГИ ТАРАҚҚИЁТ БОСҚИЧИДА

Бизнинг суҳбат

Мухбиримизнинг Ўзбекистон Оқсоқоллари Кенгаши, «Маҳалла» жамғармаси бошқаруви раиси, Олий Мажлис депутати Шуҳрат Илҳомович ЖАЛИЛОВ билан суҳбати.

- XXI аср бўсағасида мамлакатимиздаги барча идора, ташкилот, жамғармалар янги юз йиллик сарҳадларидан ўз режа ва дастурларини ишлаб, мукаммаллаштириб, биринчи галда амалга ошириладиган долзарб вазифаларни белгилаб олмоқдалар. Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб Ўзбекистон Оқсоқоллар Кенгаши, «Маҳалла» жамғармаси олдида турган масала ҳамда мақсадлар, ниятлар ҳақида гапириб берсангиз.

- Биз жойларда бўлиб, маҳаллаларнинг фаолиятини ўрганиб, истиқболдаги режалари тўғрисида суҳбатлашганимизда биринчи навбатда таҳририят қўяётган ана шу масалага диққат-эътиборни қаратиб келмоқдамиз. Зеро, Президентимиз Ислом Каримов томонидан зиммамизга юкланган «XXI аср маҳалласи» концепциясини ишлаб чиқиш жараёни ҳам шуни талаб этмоқда.

Маълумки, мустақилликнинг ўтган тарихан қисқа, даврида давлат органларининг қатор ваколатлари маҳаллаларга олиб берилди.

Президентимиз иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг биринчи сессиясидаги маърузаларида XXI асрда нодавлат тузилмалар, ҳукуматга қарашли бўлмаган жамоат ташкилотларининг, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳаллаларнинг фаолиятини янада мустаҳкамлашга ва ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратди. Янги жамиятнинг асосларини яратиш йўлидаги ҳаракатларимизнинг мазмун моҳиятини таъкидлаб, маҳаллалар олдида турган янги муҳим вазифаларни белгилаб берди. **«Одамларнинг сиёсий онги, сиёсий маданияти, сиёсий фаоллиги, - деб уқтирди Юртбошимиз, - юксалиб борган сари, давлат вазифаларини нодавлат тузилмалар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига босқичма-босқич ўтказиб бериш зарур.**

Бу борада ўзини ўзи бошқарадиган идораларнинг, маҳаллаларнинг нуфузини ва мавқеини ошириш, уларга кўпроқ ҳуқуқлар бериш катта аҳамият касб этади».

Ушбу долзарб масалаларни ҳал этиш, уларнинг оқилона, самарали ечимларини топиш ва амалга ошириш бевосита Республика Оқсоқоллар Кенгашининг, «Маҳалла» хайрия жамғармасининг ҳамда унинг жойлардаги тармоқларининг кечиктириб бўлмас муҳим, масъулиятли вазифасидир.

Бунинг учун амалий, ташкилий ишлар билан бирга ўқув-услубий, маърифий ишларни ҳаётга тадбиқ қилишни таъминловчи илмий тавсиялар, таклифлар ишлаб чиқиш, оммавий ахборот воситаларида, радио ва телевидениеда мунтазам рукнга эга бўлишимиз, ўз нашримиз «Mahalla» газетаси фаолиятини янада юксак даражасига кўтаришимиз зарур. Маҳаллалар бошқаруви раҳбарларининг дунёқараши, сиёсий онгини социологик тадқиқотлар ёрдамида, рейтинг усулида баҳолаб, жой-жойига қўйишимиз лозим. Барча босқичдаги Оқсоқоллар Кенгашлари қошида махсус маънавият ва маърифат марказларини ташкил этиш ниятимиздир.

Бинобарин, бу муҳим масалада сусткашликка ҳам йўл қўймаслик лозим. Зеро, бир жамиятдан иккинчи жамиятга ўтиш даврида, ташқи ва ички хавф-хатарлар кучайиб турган бир пайтда давлат функциясини шошма-шошарлик билан заифлаштиришга ҳам асло йўл қўйиб бўлмайди.

Шу нуқтаи назардан қараганда янгидан юзага келган Ўзбекистон Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳри ва барча туман (шаҳар) даражасидаги ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳаллалар фаолиятини мувофиқлаштирувчи Оқсоқоллар Кенгашининг фаолиятини янада кўпроқ қўллаб-қувватлаш, амалиётга тезроқ, дадилроқ киритиш мустақил ишлашини таъминлашимиз мақсадга мувофиқдир.

(Давоми 2-бетда.)

● ОЛИЙ МАЖЛИС ҚЎМИТАСИДА

ЭКСПЕРТЛАР ГУРУҲИ ИШ БОШЛАДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари қўмитаси ўзига хос янги услуб, жамоатчиликка таяниб фаолият кўрсатиш, демократиянинг жаҳон андозалари даражасидаги имкониятларини ишда қўллашдек оқилона тўғри тизимни йўлга қўйиш мақсадида қўмита ҳузурида фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисидаги қонунчилик, нодавлат ташкилотлар ҳамда демократик институтлар бўйича жамоатчилик асосида экспертлар гуруҳлари ташкил этилди.

Куни кеча ушбу экспертлар гуруҳларининг навбатдаги мажлиси бўлди. Унда республиканинг таниқли назариётчи, амалиётчи мутахассислардан, кўп йиллик тажрибага эга бўлган соҳа билимдонларидан иборат гуруҳ аъзолари яқин келажакдаги ва узоқ муддатга мўлжалланган, долзарб масала ҳамда вазифага оид иш режаларини белгилаб, уларни диёримиз тараққиёти йўлида самарали амалга ошириш муддатларини ҳам ташкиллаштириш мутасаддиларини аниқлаб олдилар. Жумладан, «Қонун лойиҳаларининг умумхалқ муҳокамаси тўғрисида»ги Қонун лойиҳаси муҳокамасини ташкиллаштириш, жамоат бирлашмалари тўғрисидаги Қонуннинг янги таҳрири, «Нодавлат-нотижорат ташкилотлари тўғрисида»ги Қонуннинг бажарилиши каби масала Олий Мажлис Кенгашида муҳокама қилиниши муносабати билан Қорақалпоғистон Республикасига ишчи гуруҳи юбориш келишиб олинди. Шунингдек, «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонуннинг жойлардаги ижроси борасидаги масалани қўмита мажлисида кўриб чиқиш, энг долзарб, муҳим, зарур масалалардан «XXI аср маҳалласи» концепциясини ишлаб чиқиш, Инсон ҳуқуқлари бўйича Миллий ҳаракат дастури ҳақида атрофлича фикр-таклифлар илгари сурилди.

Мажлисни қўмита раиси Акмал Холматович Саидов бошқарди. Муҳокама қилинган масала ва вазифалар юзасидан аниқ ечимлар, қарорлар қабул қилинди.

Ўз мухбиримиз

ШУ СОННИНГ

2-саҳифасида:

● **Маҳаллаларнинг молиявий-мулкий асосларини яратиш галдаги муҳим вазифалардандир, дейди Республика Оқсоқоллар кенгаши раиси.**

● **Ортиқча семириш эрларнинг кўнгилсиз бўлиб қолишига омилми?**

● **Давр ширкатлар фаолиятини тақозо этмоқда, маҳалладошлар!**

● **XXI аср маҳалласида иқтисодий мустақиллик бўлади, дейди Денов тумани ҳокими.**

3-саҳифасида:

● **...ҳам адо қилади, ҳам гадо қилади.**

● **Туғилибоқ нобуд бўлган бола қандай ҳолатда қайд этилади?**

4-саҳифасида:

● **Рўмолдан муаммо қидирманг.**

● **Чўнтаккесарлар одатда ёлғиз юрмайди.**

● **Санъаткор ўзининг чекига тушган образни севиши керак, дейди Ёқуб Аҳмедов.**

ВАТАННИ ТАНИМАГАНЛАР БИЗЛАРДАН ЭМАС

● МУНОСАБАТ

Ёшим саксон бешда. Асли Бойсун туманида туғилганман. Замон кўп нозик кезларда болалигим, ўсмирлигим кечган. Тинчлик, хотиржамлик нима эканлигини, Ватан нима эканлигини, кўрнамаклик нақадар мудҳиш ҳодиса эканлигини ҳам бир қадар биламан. Чунки мен 1418 кун иккинчи жаҳон урушида бўлганман. Қон кечганман ва не бир, не бир фожеий воқеаларга гувоҳ бўлганман.

Мен юқоридаги гапларни нима учун айтдим? Гап шундаки, мен яшаб турган Сурхон заминига тажовуз қилган бир тўда мунофиқлар, Ватан, юрт, она тупроқ қадри нима эканлигини билмаган шўрбахтлардан нафратландим. Улар ҳали Ватан нималигини, тинчлик нақадар тотли бир неъмат эканлигини билмайдилар. Улар адашган ва бахтсизлик водийсида йўлсиз қолган кимсалар эдилар. Бошқа ҳеч ким эмаслар.

Лекин улар таъсирига тушиб қолган ёшлар орасида мамлакатма-мамлакат санқиб юрган юртдошларимиз, ёшларимиз бор. Буларга сўнгги илинж сифатида фақаттина бағрикенг мамлакат Ўзбекистон ва унинг Президенти Фармони асқотади. Буни улар англаб етиши керак.

Абдулла бобо ШАРИПОВ.

ЁШЛАР — ИСТИҚЛОЛ ҚАЛҚОНЛАРИ

Қарши шаҳридаги «Насаф» ўйингоҳида «Мустақиллик - аждодлар орзуси» деб номланган ёшлар байрами бўлиб ўтди.

Фидокорлар миллий демократик партияси Қашқадарё вилоят бўлими томонидан ташкил этилган бу тадбирда вилоятдаги олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таълим олаётган ёшлар иштирок этди.

Тадбирда сўзга чиққан талабалар ёшлик орзу-интилишлари, бу борада яратилган беқиёс имкониятлар ҳақида тўлқинланиб гапирдилар. Ёшлар муқаддас Ватанимизни ҳар қандай ёвуз назарлардан ҳимоя қилишга тайёр эканликларини изҳор этишди.

Байрам якунида бу йил олий ва ўрта махсус ўқув юртларига киришда энг юқори балл тўплашга муваффақ бўлган талабаларга эсдалик совғалари топширилди.

А.ТАЙПАТОВ,
ЎзА мухбири.

ҲОКИМИЯТ МАҲАЛЛАДАН БОШЛАНАДИ

Денов туман Ҳокими Тилло МЕНГЛИЕВ билан суҳбат

- «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида»ги Қонун асосида туманда маҳалла фуқаролари йиғинларига қандай эътибор қаратиляпти?

- Ўзбекистон Республикаси Мустақилликка эришган биринчи кунлардан бошлабоқ демократик фуқаролик жамияти қуриш йўлбошчимиз Ислом Каримовнинг эзгу нияти эди. Ана шу мақсад, фуқароларни ўзини ўзи бошқариш органлари тўғрисида қабул қилинган қонуннинг ҳам туб моҳиятини ташкил этади. Биз ҳам унинг талабларига амалий иш билан жавоб бермоқдамиз. Туман ва шаҳарда 90 та маҳаллий маблағдан, 6 та хўжаликлар ҳисобидан маош олиб ишлайдиган маҳалла фуқаролари йиғинлари ташкил этдик. Булардан ташқари, туман ҳудудида 17 та қишлоқ, 1 та шаҳарча фуқаролар йиғинлари ҳам фаолият кўрсатмоқда. 96 та маҳалла, 18 қишлоқ фуқаролар йиғинларининг ҳаммаси ишхоналари, қаттиқ ва юмшоқ жиҳозлар билан таъминланди. 57 та шаҳардаги 17 маҳаллаларнинг ҳаммасида, қишлоқлардаги маҳаллаларнинг 21 тасида гузарлар бор.

(Давоми 2-бетда.)

АДАШГАНЛАР КЕЧИРИЛАДИ, АДАШТИРГАНЛАР ЭМАС!

Тараққийпарвар, ўз келажагига умид билан боққан ҳар бир халқ, уни ўз ортидан эргаштирган юртбошчиси доимо ҳар бир воқеликка аввало тўғри, ҳаққоний баҳо беришга ҳаракат қилган, жаҳолатта қарши ўз онги, шуурига таяниб, одилона хулоса чиқариш орқалигина тегишли чора-тадбир қўллаган. Шу кунга келиб, Ватанимиз, халқимиз тинч ҳаётига чанг солишга уринаётган террорчилар ҳаракатига нисбатан мамлакатимиз Президенти томонидан берилаётган баҳода ҳам шундан келиб чиқилгандир.

Аввало жанубий ҳудудимиз Узун ва Сариосиё туманлари ва Тошкент вилояти тоғли ҳудудларига босқинчилик мақсадида кирганларнинг ер билан яксон қилиниши, бу ўринда бошқача ечим бўлмаслиги ҳам ҳаммага аён. Аммо Президентимиз Ислом Каримов томонидан эълон қилинган «Террорчи гуруҳлар таркибига адашиб кириб қолган Ўзбекистон фуқароларини жиноий жавобгарликдан озод этиш тўғрисида»ги Фармон эса бу масаланинг айни пайтда бошқа нозик томонлари ҳам борлигини кўрсатди. Бу ўринда, нега энди Ватанга, ўз халқига хиёнат қилганлар кечирилиши керак, экан дея фикр билдираётган ватандошларимизни ҳам тушунса бўлади. Лекин биз фақатгина шундай эҳтирослар билан хулоса чиқарсак, бу ҳужжатнинг қанчалик чуқур хулосалар асосида юзага келганлигини англашимиз қийин бўлади.

Бу Фармон мақсади фақатгина халқимизга хос бағрикенгликни бош йўналиш қилиб олмаган. Бу ўринда Юртбошимизнинг бўлиб ўтган воқеликнинг чуқур таҳлил қила олгани, хусусан халқимизга, айниқса, ёшларимизга хос ишонувчанлик ҳолати, шўролар ҳукумати ғоялари билан суғорилган халқимиз фикр-ўйларида мустақилликнинг атиги 9 йили Ватан, халқ тақдирига бўлган эътиқод туйғуларини сингдириш учун етарли даражадаги муддат эмаслиги, бунинг устига ана шу ҳолатдан халқаро террорчилар, Тоҳир Йўлдош, Жума Намангоний каби том маънодаги Ватан хоинлари фойдаланиб, фуқароларимизни адаштиришганликлари инобатга олинган.

Инсон, айниқса, ҳали тўғри йўлни топиб улгурмаган ёшлар ҳаётда кўп адашади. Фараз қилинг: кимлардир касб танлашда адашиб, йиллаб умрини бекор ўтказишади. Ҳатто ҳаётда умрдош танлашда адашганлар ҳам бор. Демак, инсон боласи борки, адашиши мумкин. Бундай адашганлар учун ҳаётда гарчан кечикиб бўлсада ўз йўлини топиб олиш имконияти бор. Аммо адашиб Ватан ташқарисида юрганларчи? Уларга ҳозирча (ушбу Фармон чиққунча) гарчанд адашганликларини сезишган, тан олишган бўлса-да тўғри йўлга чиқиб олишлари учун ҳеч қандай ёруғ нур йўқ эди. Аксинча, улар шу адашган йўлдан гарчанд ўзлари хоҳламаган ҳолда бўлса-да давом этишга, яшаш учун фақат ўз иродасига қарши юришга мажбур эди. Ҳаётда бундан оғир нарса борми? Булар ҳеч кимга (вақтинча террорчилардан ташқари) керак эмас. Оқибатда уларга битта йўл қолади, Яъни террорчилар мақсади учун ўз Ватани, халқига қарши кураш. Бунинг якуни ҳам уларга сир эмас, тоғу тошлар орасида ит ўлими тарзида ҳаётни якунлаш. Бу фармон ана шундай ҳолатни тўғри англаш маҳсулидир.

Сарлавҳамизда ишора қилганимиздек, адашганларни адаштирганлар бор. Булар шубҳасиз ўша террорчилар таркибига бу ёшларни бошлаганлар ва қўллари қонга ботиб, жоҳилликни ўзига касб қилиб олганлар. Уларга нисбатан эса ҳар қандай кечирим ўринсиздир ва улар шубҳасиз ўз жазосини олади.

Чори ЛАТИПОВ.

«ПРЕЗИДЕНТ КУБОГИ»: БАҲС ДАВОМ ЭТАДИ

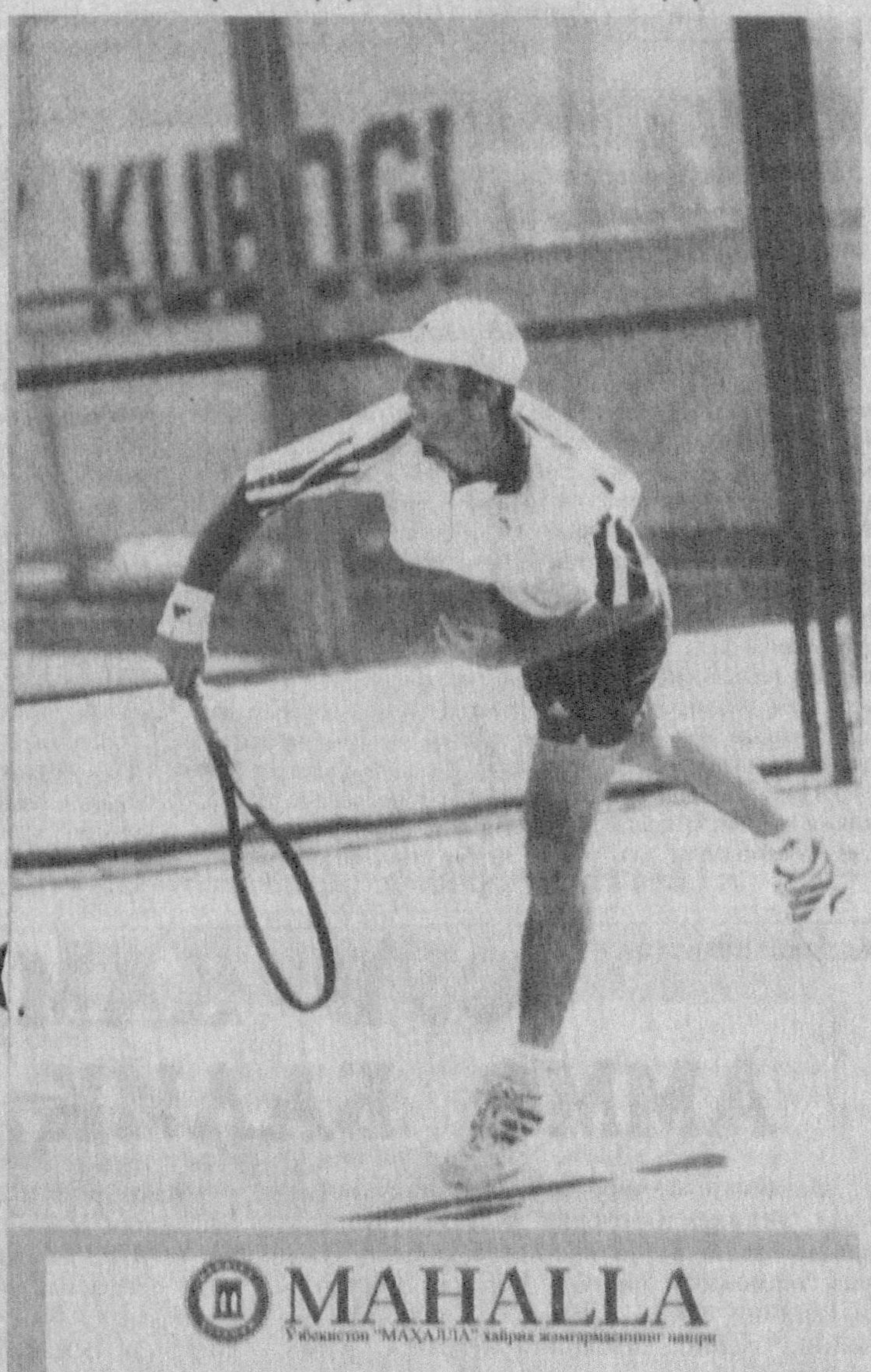

Мамлакатимиз пойтахтидаги «Юнусобод» теннис мажмуасида бошланган «Президент кубоги» анъанавий баҳси қизғин паллага кирди.

Суратда:
Буюк британиялик теннисчи Жейм ДЕЛГАДО асосий ўйинларга йўлланма олди.

УМИДЛИ ДУНЁ

(Бўлган воқеа)

Талабалик йилларим, маҳалламизда Турсунбой ака деган троллейбус ҳайдовчи қўшнимиз бўларди. Кўпинча бўш вақтида Турсунбой ака маҳалланинг бошидан охиригача кесиб ўтган, икки қирғоғи ўт-ўланларга мўл Қумариқ бўйида эрмакка қўй-қўзичоқларни боқиб ўтирарди. Тўнғичи энди етти ёшга кирган, кенжаси икки ёшга кирган, икки ўғил, икки қизи унинг атрофида гирди капалак бўлишарди. Келинойи ишламас, эрининг топганига қаноат қилиб эру хотин аҳил яшашар эди.

Ҳар гал ёнларидан салом бериб ўтганимда алик олиб, жилмайганча, «Ҳа ука, ўқишга кетаябсанми. Ўқигин, ўқи, ўқиганда гап кўп», - деб тиззасида ўтирган болаларини эркалаб бағрига босар, катталарига меҳр билан қараб қўярди. Хаёлимда, у киши ичида «Худо хоҳласа мен ҳам болаларимни ўқитаман» дегандай бўларди.

Кунлардан бирида, Турсунбой ака серқатнов кўчада, чиқиб кетган троллейбус симини тўғрилаётганида автомашина туртиб юбориб, дунёдан кўз юмибди, деган шум хабар тарқалди. Жўжабирдай болалару ёшгина хотини бўзлаб қолишаверди.

Вақт ўтиб хотини қайсидир ташкилотга фаррош бўлиб ишга кирди. Болаларнинг каттаси Ботиржон иккинчи синфда ўқирди. Унга алифбени отаси зўр бериб ўргатганидан китобга қараса отасининг жамолини кўргандай, овозини эшитгандай бўлаверарди. У китоб мутоаласини яхши кўрарди. Мактабни Олтин медаль билан тамомлагач, қўшни кўчада яшовчи Нодир аканикига тортинибгина чиқди.

Саломга чала алик олган домла, нима гап деб сўраган бўлди.

- Ака, мактабни битирдим. Институтга кирмоқчи бўлиб маслаҳатга чиққан эдим, - деб зўрға гапирди Ботиржон.

- Ие-е буни қара, сен Турсунбой ака раҳматликнинг ўғлимисан. Туя ҳаммомни орзу қилган экан, деган гапни эшитганмисан. У ерга манман деганларнинг ўғиллари ҳам кириша олмайдику, сенга йўл бўлсин. Сен яхшиси бир яхши иш топгин. Ойинга ҳам ёрдам қилган бўласан, - деб совуққина муомала қилди.

Ботиржон аслида бу кишига учрашмоқчи эмас эди, ойисининг қистови билан чиққан эди. Бир куни мактабда математикадан дарс берувчи Ортиқхон ака ўтиб қолди ва ундан ўқишга ҳозирлигини сўради.

- Мен барибир ўқишга кира олмас эмишман, - деди болаларча соддалик билан у унга.

- Бу нима деганинг? Ким айтди бу бўлмағур гапни?

- Айтишди-да.

- Мен ҳозир бир жойга шошиб кетаябман. Эртага эрта билан меникига китоб-дафтарларинг билан чиқ. Гаплашиб оламиз, - деб тайинлади...

Эртасига келишилган вақтда Ботиржон домланикига борди.

Ортиқхон ака Ботиржонни дастурхонга таклиф этди.

- Ботиржон, ўқишни қаерда давом эттирмоқчисан?

- Халқ хўжалиги институтига кирмоқчи эдим.

- Жуда яхши ўйлабсан, имтиҳонларга йигирма кунча бор. Сен билан ҳар куни икки соатдан шу ерда шуғулланамиз, келишдикми.

Ботиржон ўқишга кириб, уни «Қизил диплом» билан тугатди. Шаҳардаги катта бир корхонанинг раҳбари, укаси ҳам олий маълумотли. Сингиллари уйли-жойли. Келинойи буларнинг роҳатини кўриб, неваралари билан андармон.

Ортиқхон ака ёшини яшаб, ошини ошаб бандаликни бажо келтирди. У кишини эслашганда яхши одам эди, деб ҳақига дуо қиладилар.

Буни қарангки, ҳалиги «туяни» эслатган Нодир ака ёши элликка етмай кўзи ожиз бўлиб қолди...

Ҳали ҳануз ишга мана шу йўлдан ўтаман. Энди Қумариқ қуриб қолган, икки қирғоғи тақир. Лекин ҳар ўтганимда Турсунбой акани кўргандай бўламан. Ҳа, акаси ўқишга кетаябсанми, ўқи ўқиганда гап кўп, дегандай бўлаверадилар.

Омонулла МУТАЛОВ.

MAHALLA
Ўзбекистон "МАҲАЛЛА" хайрия жамғармасининг нашри

Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00123-рақам билан рўйхатга олинган.

Нашр кўрсаткичи: 148

Ҳомий:
«Матбуот тарқатувчи» ҳиссадорлик жамияти

Таҳририят манзили:
Тошкент,
Буюк Турон кўчаси,41-уй

Телефонлар:
Хатлар бўлими: 136-53-75,
масъул котиб: 136-53-75
ижодий бўлимлар — 136-53-82,

Қабулхона — 136-53-93.
Тел/Факс: — 133-44-25.

Мақола ва хабарлар мазмуни, факт ва рақамлар учун муаллифлар масъулдирлар.

E-mail:mahalla@gazeta.silk.org

МАҲАЛЛА - ЯНГИ ТАРАҚҚИЁТ БОСҚИЧИДА

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Кенгашлар қошида нодавлат-нотижорат жамоа ташкилотлари - маҳаллалар фаолиятини ўрганувчи, илмий-амалий таҳлил этувчи, мавжуд қонунларни ҳаёт талаблари асосида такомиллаштириб бориш тадоригини кўрувчи, услубий йўлланмалар, тавсияномалар ишлаб чиқарувчи Ўзбекистонга хос бошқарув институти марказини ташкил этиш ва зарур шарт-шароитларни яратиб бериш муҳим аҳамиятга эгадир. Оқсоқоллар Кенгашига қонуний имтиёзли имкониятлар яратиб бериш, маҳаллалар фаолиятини янада эркинлаштиришга эътиборни қаратиш лозим. Қонуннинг еттинчи моддасига мувофиқ «Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари маҳаллий давлат ҳокимияти органлари тизимига кирмас» экан, бу соҳада олдинда турган улкан вазифаларни бажаришга қодир юқори малакали, олий маълумотли мутахассис кадрлар масаласини ҳал этиш, олий таълим, академиялар тизимига киритиш даркор.

Афсуски, мустабид тузум шароитида халқ оммаси билан ҳамиша ҳамнафас, миллатимизнинг энг яхши анъаналари, урф-одатлари, хусусан меҳр-оқибат, мурувват, тўй-маъракаларда ҳамжиҳатликлари намоён бўлган, маҳаллий бошқарувнинг бирламчи муҳим бўғини саналган маҳаллаларга эътибор берилмади, аксинча уларнинг фаолияти сусайтирилиб, чала жон ҳолатига келтирилди. Уларнинг тарихий, касб-корларидан, феъл-атворларидан, ўзликларидан дунёга буюк алломаларни етказиб бериб орттирган номларидан, анъанавий илдизларидан айириб номларини ўзгартирдилар. Ҳозир ҳам оқаваси бизгача етиб келган. «Центр-1», «Центр-13» каби беъмано атамалар мавжуд. Маҳалла қўмитаси раисининг на бир ҳуқуқи, на бир мақоми бор эди. Табиийки, шароитга қараб, маҳалла оқсоқолига юкланган талаб ҳам, масъулият ҳам юзаки бўлган. Оллоҳга беадад шукрлар бўлсинким, мустақиллик шарофати, Юртбошимизнинг саъй-ҳаракатлари билан маҳалла тизими тикланиб, қомусий кафолатга эга бўлиб, олдига буюк мақсадлар қўйилди. Маҳалла - янги жамиятнинг асосий таянчи бўлиб қолди. Тикланаётган жамиятимизнинг тамойиллари, ҳуқуқий асослари ишлаб чиқилиб, умумхалқ томонидан қабул қилинди.

1999 йилда бўлиб ўтган сайловларда мамлакатимизда изчил кечаётган демократик жараёнларнинг натижаси ўлароқ, мутлақо янги, Ўзбекистонга хос муҳим институт ва жаҳон бевосита демократиясидаги йўналиш - фуқаролар ташаббускор гуруҳлари тузилиб, мустақил депутатликка номзодлар кўрсатилди ва сайланди.

Бу янгилик мамлакатимиздагина эмас, балки бутун дунёда Ўзбекистоннинг ташаббуси сифатида, жаҳон демократия институтини бойитувчи эътирофга лойиқ янгилик сифатида юксак баҳоланди. Ушбу институт ўз навбатида фуқаролар сиёсий фаоллигининг ошишига туртки бўлди. Республикамиз Олий Мажлисида жаҳон парламентаризми амалиётидаги партиявийлик принципига асосланиб янги демократик институт - мустақил депутатлар блоки ҳамда Олий Мажлиснинг таркибида илк бор янги «Демократик институтлар, нодавлат ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари» қўмитаси тузилди. Бу янги институтларнинг юзага келиши - Ўзбекистонда демократик жараёнларнинг янада чуқурлашиб бораётганлигининг рўёси ҳамда сиёсий ҳаётимизнинг эркинлашаётганининг ёрқин мисолидир. Бу жамиятнинг бевосита халқ томонидан бошқарувига ўтишдаги муҳим қадамдир. Маҳалла фуқаролар йиғинларининг вазифалари кенгайиши, чуқурлашиши билан уни бошқарувига, оқсоқол ва фаолларига бўлган талаб ҳам тобора ортмоқда. Демак, ўзини ўзи бошқариш органлари кадрларни тайёрлаш билан бир қаторда маҳалла ҳамда Оқсоқоллар Кенгашлари ходимларни қайта тайёрлаш, фаолият кўрсатаётган жамоатчиларни замон талаблари асосида тест саволлари орқали аттестациядан ўтказиш тизимини яратиш долзарб масаладир. Республика Оқсоқоллар Кенгашининг Раёсати бу борада дастлабки одимларни ташлади. «Маҳалла зиёси» ўқув-услубий марказини ташкил этди. Тошкент шаҳри ва вилояти фуқаролар йиғинларининг раҳбар ходимлари унинг биринчи тингловчилари бўлдилар. Бу йил махсус тайёрланган ўқув режаси асосида бутун республика вилоятлари оқсоқолларини ва фаолларини ўқишга жалб этиш кўзда тутилган.

Галдаги вазифамиздан яна бири ўзини ўзи бошқариш органлари - маҳаллаларнинг молиявий ва иқтисодий асосларини мустаҳкамлаш, мулкини шакллантириш, маҳаллаларни боқимандалик кайфиятидан қайтариш, ўзининг заҳирасини вужудга келтириш, солиқлар, тўловлар ҳамда маҳалла ҳудудида амалга ошириладиган барча фаолиятдан келадиган тушумларнинг маълум фоизини маҳаллада қолдириш, хуллас, уларни моддий қувватлантириш. Маҳалла ҳудудидаги гузар, чойхона ва маиший хизмат кўрсатиш корхоналарини маҳалла тасарруфига ўтказиб берилиши, бу борада уларга кўрсатилган амалий ёрдам бўлади. Ранг кўр, ҳол сўр, дейдилар, қачонгача маҳалла фуқаролар йиғинлари кўп ҳолларда дуч келган, каттами-кичикми, эскими-тормии, қоронғими-заҳми хоналарни «идора» атаб қишда-совуқда, ёзда-иссиқда маскан қилиб иш юритадилар. Намунали, миллий меъморий лойиҳалар асосида маҳалла маркази обидаларини яратиш ниятимиздир. Маҳаллада холис, беғараз, жамоат ишларини бажараётган жамоатчиликнинг ҳимматига қойил қоламан, унда бебаҳо халқимизнинг чин инсоний фазилатларини кўраман. Маҳалла уддасидан чиқмайдиган иш деярлик йўқ. Маҳалла - катта куч. Маҳалланинг Президент арчасини ўтказиш, муқаддас Ҳаж сафарига отланган фуқароларни тайёрлаш, ёшлар ўртасида маҳалла биринчилиги учун ўтказилган футбол мусобақаларини уюштириб, спортчилар заҳирасини тарбиялаш ва бошқа соҳалардаги фаолияти фикримизнинг далилидир. Авваламбор, ситқидилдан жамоатчи қилаётган ишни бировники деб қарамайди, ўзиникидек ёндашади. Ҳадисларда айтилганидек, ўзига раво кўрмаганини ўзгаларга ҳам раво кўрмайди. Агар биз жамиятимизнинг ҳар бир аъзосини шундай самимий, беғараз жамиятга айлантириб олсак, мустақиллигимизнинг мустаҳкамланишига қўшадиган ҳиссамизнинг беқиёс бўлиши муқаррардир.

Ўз мухбиримиз.

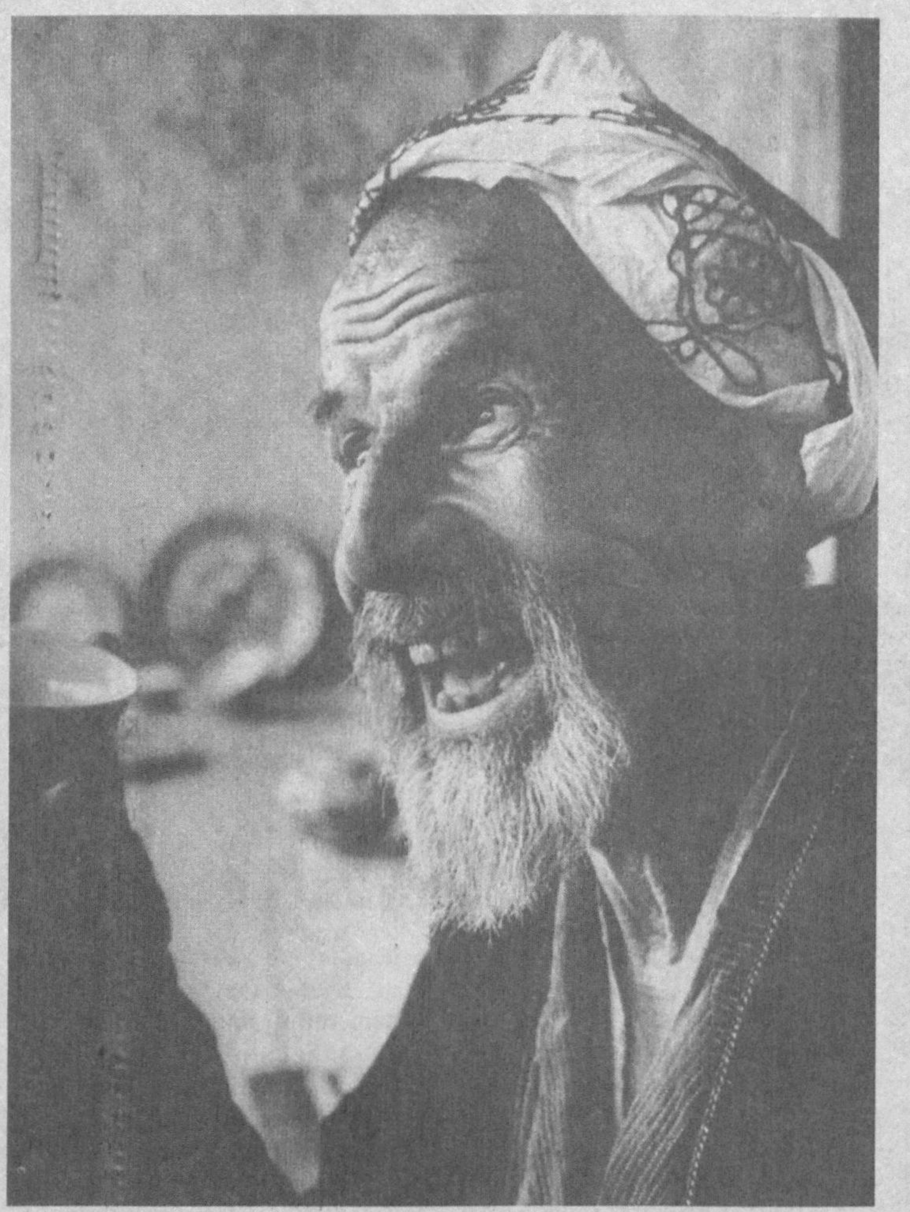

— А, нима дейсан, «Mahalla»га обуна бошланибди, дейсанми.

ҒОЛИБ КЎЧА ВА ОИЛА

Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорги Кенгеси Раёсати қарорига биноан ўтказилган «Энг озода, покиза ва кўкаламзорлаштирилган кўча, оила» танлови якунланди.

Нуфузли ҳакамлар ҳайъати қарорига биноан Нукус шаҳридаги кўча бийи Абдибой Кенжебоев бўлган Турдимурод Нажимов кўчаси биринчи ўринга лойиқ деб топилди. Ғолиб кўчага 7 минг сўм пул мукофоти берилди.

Энг озода, покиза ва талабга мувофиқ кўкаламзорлаштирилган оила танловида эса Нукус шаҳридаги Л.Досумов кўчаси 66-уйда истиқомат қилувчи Қозоқбой Камолов оиласи ғолиб бўлди. Оила аъзоларига 5 минг сўм мукофот берилди.

«Mahalla» мухбири.

Самарқанд

КОНРАД АДЕНАУЭР УРГУТДА

Самарқанд вилоятининг Ургут туманида Конрад Аденауэр жамғармаси ташаббуси билан «Номарказлаштириш - маҳаллий ўз-ўзини бошқариш негизи, унинг Ўзбекистон қишлоқларида ислоҳотларни ривожлантиришдаги ўрни» мавзуида анжуман бўлиб ўтди. Тараққиёт ва ҳамкорлик бўйича Швейцария агентлиги, республика «Маҳалла» жамғармаси, журналистларни қайта тайёрлаш халқаро маркази ва «Тадбиркор аёл» ассоциацияси ҳамкорлигида ўтказилган мазкур анжуман иштирокчилари ўз-ўзини бошқариш тизимининг қишлоқларни фаровонлаштириш ва қишлоқ хўжалигида ислоҳотларни чуқурлаштиришдаги аҳамияти хусусида фикр алмашдилар.

Анжуман иштирокчилари туман миқёсида ислоҳотларнинг амалга оширилиши жараёни билан яқиндан танишдилар. «Нигина» ва «Роҳила» кичик корхоналарининг фаолияти кўпчиликда қизиқиш уйғотди. Шунингдек, тумандаги фермер ва ширкат хўжаликлари фаолияти ҳам меҳмонлар эътиборини тортди.

У.РЎЗИЕВ,
ЎзА мухбири.

16 модда
Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларациясидан

1. Балоғат ёшига етган эркаклар ва аёллар ирқий белгиси, миллати ёхуд дини бўйича ҳеч қандай чеклашларсиз никоҳдан ўтишга ва оила қуришга ҳақлидир. Улар никоҳдан ўтишда, никоҳда турган вақтларида ва уни бекор қилиш вақтида бир хил ҳуқуқлардан фойдаланадилар.
2. Никоҳ фақат никоҳдан ўтаётган ҳар икки томоннинг эркин ва тўлиқ розилиги асосидагина тузилиши мумкин.
3. Оила жамиятнинг табиий ва асосий ҳужайраси саналади ва жамият ва давлат томонидан ҳимоя қилинишга ҳақлидир.

ОИЛАМИЗ ТАҲЛИЛИ

Тошкент шаҳри

МАҲАЛЛА — МУРОСАЛАР МАСКАНИ

Эр ношуд бўлса, оила дарз кетди, деяверинг
Эрларнинг кўнгилсиз бўлиб қолишига сабаб - хотинларнинг ортиқча семиришими?
Кутубхонага халқ ёзувчиси Ҳаким Назир ҳомийлик қилди.

Маҳалла идораси ажабтовур даргоҳ. Бутун аҳоли истиқомат қилаётган ҳудуд қайси кайфият билан яшаса, унинг қаймоғи маҳалла идорасида акс этади.

Шайхонтоҳур туманидаги Янгиобод маҳалласининг ўн минг кишилик аҳолиси қандай муаммо ва савол туғилса дарҳол идорага ташриф буюришади. Агар маҳалламиз аҳолисининг ўртача маҳаллалар аҳолисига нисбатан 2-3 баробар кўплигини ҳисобга олсак, бу ўриндаги юмушларнинг ҳам оз эмаслигини сезиш мумкин. Халқни безовта қилиб турадиган масалалар эса бисёр. Шу муаммоларни эшитиб, таҳлил қилиб, менда - маҳалла хотин-қизлар билан ишлаш кенгаши раисида ўзига хос умумлашма хулосалар, ечимлар шакллана бошлади. Масалан, оилавий жанжаллар туфайли бўлаётган мурожаатлар хусусиятини кузата туриб, уларни келтириб чиқараётган бир қанча омилларга дуч келдим.

Мисол учун тайинли касб-ҳунарга эга бўлмасдан туриб оила қурган эркаклар хонадонида моддий етишмовчилик, рўзғорнинг кемтиклиги у ёқда турсин, ҳатто оддий дазмол симини таъмирлай олмагани учун ҳам келишмовчилик келиб чиқар экан. Бундай вақтларда асосан эркакларнинг ношудлиги, ҳунар билмаслиги жанжалнинг бош омили бўлиб қолаётир.

Жанжалларнинг бошқа тоифаси қизларимизнинг оила тутишга тайёр эмасликлари оқибатида келиб чиқади. Масалан улар рўзғор буюмларини ишлатиш, қайнона-қайнота, эр ва қайнсингиллар билан муносабатни тўғри ўрната олмайдилар, муомала маданиятини эгалламасдан туриб бошқа хонадонга келин бўлиб тушганлар. Шунинг оқибатида келишмовчиликлар олови ҳеч ҳам ўчмайди.

Оилавий можароларнинг яна бир тури борки, бунда аёлларимиз «Эрим хиёнат қилди, ёрдам беринг» деб идорага келадилар. Ачинарли ҳол, албатта. Лекин аёлларимизнинг кўпчилиги ўттиз ёшдан кейин уйда ўтириб қолишлари, жисмоний ҳаракат қилмасликлари оқибатида ортиқча семириб ҳам кетаётирлар. Ташқи кўринишга эътибор сусайгани натижаси ўлароқ эркаклар хатти-ҳаракатида ортиқча «эркинлик»лар кузатилмоқда.

Бир қарашда бизнинг мулоҳазаларимиз юзаки, асоссиз туюлиши мумкин. Лекин инсон ўз камолоти, жисмоний, руҳий ва ақлий малакасини ҳам ошириб бориш ҳақида қайғуриши лозим. Шу маънода маҳалламизда кутубхона иш бошлагани айни муддао бўлди. Маҳалланинг маънавият ва маърифат хонасида очилган мўъжазгина кутубхонага Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ҳаким Назир ўз уйидаги китоблари билан ҳомийлик қилгани бизларни айниқса қувонтирди.

Ўйлайманки, оилавий можаролар, қўйди-чиқди муаммоларининг келиб чиқиш сабаби битта - маърифатсизлик. Демак, биз маҳаллаларда ана шу кемтикликни йўқотишимиз мақсадга мувофиқ экан.

Инобат ТУРСУНОВА,
Янгиобод маҳалласи хотин-қизлар кенгаши раиси.

ҲОКИМИЯТ МАҲАЛЛАДАН БОШЛАНАДИ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Айниқса С.Раҳимов номидаги, Остонақулов номли, Ш.Рашидов номли, Юрчи, Янги Ҳазарбоғ, Остона, Янгиобод, маҳалла гузарларида савдо дўконлари, маиший хизмат нуқталари, қариялар чойхонаси, кинотеатр ва кичик бозорчалар ташкил этилган. Гузарларда кичик корхоналар ташкил этилиб, фуқароларни иш билан таъминлаш имкониятлари яратилмоқда.

- Маҳалла фуқаролари йиғинларининг ижтимоий ҳаётда тутган ўрни ҳақида тўхталсангиз.

- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг қарори билан маҳалла фуқаролар йиғинига катта ваколатлар берилди. Кейинги 6 ойда 31 та маҳаллада диний экстремизм ҳаракатлари баъзи кўринишларда бартараф этилган бўлса, 73 та содир этилиши мумкин бўлган катта ва кичик жиноятларнинг олди олинди. Гуноҳкорлар тўғри йўлга бошланди. Уларга жамоатчилик таъсир этди.

Шаҳар ва туманни ободонлаштириш, кўкаламзорлаштириш маҳалла фуқаролар йиғинининг кундалик ишига айланган. Шу нуқтаи назардан қараганда, маҳаллалар оқсоқолларини ва уларнинг фаолларини назарий ва услубий қуроллантириш, билим ва дунёқарашини шакллантириб бориш туман Ҳокимлигида бош масала этиб қўйилган. Ана шу мақсадда туман Ҳокимлигида оқсоқоллар ўқуви ташкил этилган.

- Фуқароларни, айниқса ёшларни иш билан таъминлаш, иш ўринларини ташкил этиш борасида маҳаллаларда қандай чоралар курилияпти?

- Кичик ва қўшма корхоналар қурилиб ишга туширилаётганлиги маҳаллаларда яхши натижа бермоқда. Кейинги икки йил давомида шаҳардаги А.Набиев номли маҳалла ҳудудида уруғлик ғалла тайёрловчи завод, Агросаноат корхонасининг қайта реконструкция қилиниши, Қ.Каримов номли маҳалла ҳудудида кўп қаватли янги савдо дўконлари, Жомий маҳаллада 60 ўринли ҳаммом, Б.Юсупов номли маҳаллада бозор, Лолазор маҳалласидаги бозор ва сиҳат-саломатлик марказининг қурилиши, юзлаб тегирмон, жувоз дўкон, цехларнинг ишга туширилиши туфайли 700 дан ошиқроқ ёшлар ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этилди. «Маҳалла футболи» номи билан туман ва шаҳар маҳаллаларида спорт мусобақалари ўтказилди.

- Маҳалла фуқаролари йиғини раҳбарларининг ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари билан алоқаси қандай йўлга қўйилган?

- Бунда туман ҳокимлигида жиноятчиликка қарши курашиш юзасидан ишлаб чиқилган тадбирнинг амалга оширилишида маҳаллалар ҳам муносиб ўрин эгаллаяпти. Айниқса, диний экстремизмга қарши курашиш, ўғрилик ва бошқа жиноий ҳаракатларнинг олдини олиш юзасидан белгиланган тадбирлар бевосита маҳаллаларда амалга оширилаяпти. Шу ўринда яна бир гап. Ўз ҳудудида жиноятчиликни олдини ололмаган диний экстремизмга қарши кураша олмаган Янгиобод ва Хазорбоғ қишлоқ фуқаролар йиғини раислари эгаллаб турган вазифаларидан озод этилди. Худди шундай Жаматак, Қоралангг, Дунё тепа маҳалла фуқаролар йиғини раислари ишдан четлаштирилди.

Маҳалла оқсоқоллари, посбонлар, фаолларини ҳушёрликлари давр билан ҳамжиҳатликлари, эл юрт осойишталиги йўлида фидойиликлари туфайли жиноятлар ўз вақтида очилмоқда. Уни содир этганлар қилмишига яраша жазосини олмоқда.

- Сизнингча йигирма биринчи аср маҳалласи қандай бўлиши керак? Нодавлат бошқарув органи сифатида унинг фаолиятида нималарни кўришни истайсиз?

- Мен XXI асрда маҳалла фуқаролар йиғини ўзини ўзи маблағ билан таъминлайдиган, моддий базаси мустаҳкам даражада бўлмоғини жон дилимдан истайман.

Суҳбатдош:
Омон ШУКУРОВ,
«Mahalla» мухбири.

ТАНҚИД

Уй-жойдан фойдаланиш бошқармалари фаолияти кўп ҳолларда қониқарсиз эканлиги кўпчиликка маълум. Ушбу ташкилотларда одатий ҳолга айланиб қолган ўзибўларчилик, қоғозбозликдан безор бўлган кишилар ҳам кўпчиликни ташкил этади.

ҚУВУРДАГИ ҒУВУРЛАР

ёки кўп қаватли уйларда яшовчилар ширкатдан нажот бор дейишмоқда

Аҳвол айнан шундайлигини пойтахтнинг Миробод туман Афросиёб кўчаси 12-уйда сўнгги уч ой давомида юз берган воқеалар мисолида баён қилмоқчимиз. Бу кўп қаватли уй 1-уй-жойдан фойдаланиш бошқармаси тасарруфига киради. Уйнинг 44-хонадони соҳиби А.Йўлдошев томонидан бошқарма бошлиғига ёзилган ва 14 июл санаси 149-сон билан рўйхатдан ўтган аризасига кўра 21 июн куни уйнинг бир йўла тўққизта хонадонини иссиқ сув билан таъминловчи қувури ёрилиб, ишдан чиққан. Бу факт хонадон соҳибларининг бошқарма устаси Э.Болтаев ва пайвандчи Н.Осипов иштирокида тузган қайдномада ҳам тасдиқланади. Кўп қаватли уйларда бундай ҳодиса табиий ҳол, бузилганни тузатиб, ишдан чиққанни алмаштирилса, муаммо бартараф бўлади, албатта. Афсуски, шу кунгача бир нечта хонадоннинг иссиқ сувсиз, қийин шароитда қолгани, бошқарма раҳбариятининг бундай муаммоларни ҳал этишга қурби етмаслигини исботламоқда. Бошқарма бошлиғининг арзчиларга қандай жавоб берганлигини ўзингиз билиб турган бўлсангиз керак. Ҳа, сиз, ҳақсиз, айнан ўша «одатий» баҳона: қувур йўқ! Жуда зарур бўлганидан яшовчилар ўзлари шахсий маблағларига қаловини топиб қувур «топишди». Агар бошқармадагилар аҳоли билан тузилган шартнома шартларининг ҳаммасини эмас, бир қисмига бўлса ҳам амал қилишни «жуда зарур» ҳисоблаганларида балки улар ҳам... Шундай қилиб, қувур топилди. Энди уни ўрнатиш керак. Маълум бўлишича, бошқарма унинг ўрнатилишига асло йўл қўёлмас экан. Ваҳоланки, қувур айнан мосидан топилган: ҳажми ҳам, узунлиги ҳам талабга жавоб беради.

Дарвоқе, шартнома хусусида. У уйнинг эгаси ва бошқарма ўртасидаги муносабатларнинг, томонларнинг бир-бирлари олдидаги бурч ва масъулиятларини ифодаловчи, қонуний кучга эга бўлган ҳужжат. Шартномага кўра, томонлардан бири ўз мажбуриятини адо этмаса ёки кечиктирса, маълум миқдорда жарима тўлашга мажбур. Деярли уч ойдан бери иссиқ сувсиз яшаётган уй эгалари бошқарма ҳисобига тўлаган маблағларининг маълум қисми жарима сифатида чегирилишини талаб этишга ҳақлилар. Афсуски, бу яна бир муаммога айланган. Бошқарма ҳисобчиларининг кўрсатган рақамлари уй эгаларининг қўлларидаги шартномага биноан ҳисоблаган рақамларига тўғри келмайди. Уй эгалари бошқарма ҳисобчилари ўз идоралари фойдасига «адашганлар», деб ҳисобламоқдалар.

Айнан шундай чалкашликлар, ноҳақлигу хўжасизликлар туфайли кўп жойларда аҳолининг бундай ташкилот хизматидан воз кечиб, ўртоқлик ширкатлари тузилишига туртки бўлаётган бўлса, ажаб эмас. Барча жабҳаларда ижобий ўзгаришлар юз беришига омил бўлаётган ислоҳотлар бу соҳани четламай ўтишига умид қиламиз.

М.ҚОСИМОВА,
«Mahalla» мухбири.

Навоий вилояти

МЕҲРИБОНЛИК УЙИ МЕҲРГА ТЎЛДИ

Зарафшон шаҳар ҳокимлиги ва Навоий кон-металлургия комбинати ҳамкорликда янги «Меҳрибонлик уйи»ни қуриб, фойдаланишга топширди.

Бу ерда Зарафшон шаҳри, Учқудуқ, Томди ва Конимех туманларидан келган 50 нафардан зиёд болалар тарбияланади. «Меҳрибонлик уйи»га «Шодлиқ» номи қўйилди. Бу бежиз эмас, албатта.

«Меҳрибонлик уйи»нинг очилиш маросимига «Далол», «Руслан», «Атлас» кичик корхоналари, «Агама», «Агама-104» фирмалари, «Наврўз» акциядорлик жамияти вакиллари ва тадбиркорлар ташриф буюриб, болажонларга ўзларининг совға-саломларини ҳадя этишди. Корхоналар томонидан компьютерлар, ўқув дарсликлари, кийим-кечак, спорт анжомлари, озиқ-овқат маҳсулотлари етказиб берилди. Ҳомий ташкилотлар аниқланиб, бундан кейин ҳам жажжи болалар ҳолидан доимо хабар олиш, савоб ишни давом эттиришга келишиб олинди.

Ёркул УМАР,
ЎзА мухбири.

Қорақалпоғистон

МЕҲНАТ СУРУРИ

СУВ КАМ, АММО БАЛИҚ КЎП

Маълумки, бу йил Амударёнинг қуйи қисмида, айниқса Оролбўйи ҳудудида сув ғоят танқис бўлди. Бу ўз навбатида қишлоқ хўжалиги тармоқлари сингари Қорақалпоғистондаги қадимий соҳа - балиқчилик ривожига ҳам ўзининг салбий таъсирини кўрсатди. Аммо, тадбиркорликнинг ҳадисини олдон олганлар шундай мураккаб шарт-шароитларда ҳам кўзланган марраларни эгаллаб, режани юз қилиб, юзлари ҳам ёруғ бўлаётир.

Мўйноқ туманидаги Амударё жамоа хўжалиги аъзолари асосан ички кўл ва сув ҳавзаларидан балиқ овлайди. Ҳар бир имконият, ҳар бир қулайликлардан унумли фойдаланган Амударёчилар Қорақалпоғистондаги меҳнат жамоалари орасида биринчи бўлиб 2000 йил учун белгиланган шартномавий режани уддалади. Шундай қилиб улар XXI аср ҳисобини очишди. Аниқроқ қилиб айталиган бўлсак, хўжаликда режадаги 210 тонна ўрнига ҳозиргача 255 тонна «тирик сув маржон»лари овланиб, истеъмолчиларга етказиб берилди.

Машҳур балиқчи Қуанишбой Бекмуратов бошқарган мазкур жамоанинг бу юксак меҳнат ютуғида мамлакат мустақиллигининг9 йиллиги арафасида «Шуҳрат» медали билан мукофотланган Файзулла Бекберганов ўзига топширилган режани икки ҳисса қилиб адо этди ва муносиб улуш қўшди.

Шунингдек, Жонибек Муродбоев раҳбар бригадаси 560 центнер, Бўронбой Абдимуродов бошқарган бригада 490 центнер, Байрамбой Қалиев бошлиқ бригада аъзолари 510 центнердан «тирик маржон»ларни овлашга эришди.

Ов анжомлари, техникалардан унумли фойдаланиб, мавсумни кўнгилдагидек ўтказаётган пешқадам жамоа аъзолари йил охирига довур тағин 70 тонна балиқ тутиб, истеъмолчиларга етказиб беришни ният қилишган. Энг мураккаб ва қийин шароитларда меҳнат қилаётган балиқчиларга ҳамиша «Овингиз бароридан келсин!» деймиз.

Асилбек ИСКАНДАРОВ,
«Mahalla» мухбири.

ОЛАМДА ГАП КЎП

ЕРЕВАН

Арманистон давлат муҳандислик университети яқинида граната портлатилди. Бахтли тасодиф туфайлигина қурбонлар йўқ. Университет биносига анча шикаст етган.

НАЙРОБИ

Конго Демократик Республикасидаги исёнчилар мамлакат шимолидаги стратегик аҳамиятга эга бўлган Донго шаҳрини қўлга киритганини маълум қилди. Айрим хабарларда айтилишича, исёнчилар ҳукумат қўшинлари билан бўлиб ўтган беш кунлик жанг натижасида ушбу шаҳарни эгаллаб олган. Бироқ расмий Киншаса исёнчилар тарқатган хабарни тасдиқлагани йўқ.

НЬЮ-ЙОРК

Вашингтон билан Токио ўртасида АҚШ ҳарбий базаларининг Японияда сақланиши тўғрисида имзоланган битим яна беш йилга узайтирилди. Икки мамлакат ташқи сиёсат маҳкамаси раҳбарлари бу ҳақдаги ҳужжатга имзо чекди.

Ҳозир Японияда 47 минг нафар америкалик ҳарбий хизматчи бор. Томонлар келишувига кўра, Япония томони улар учун ҳар йили 1,5 миллиард доллар ажратади.

ТРИПОЛИ

Филиппиндаги «Абу Сайёф» айирмачилар гуруҳи томонидан гаровда сақланаётган тўрт нафар хорижлик озод этилиб, Ливия шаҳрига келтирилди. Улардан икки нафари финляндиялик, қолган иккиси немис ва французлар. Айирмачилар уларни бир юз қирқ кун давомида тутқунда ушлаб турган.

СИНГАПУР

Бу ерда АСЕАНга аъзо мамлакатлар парламентлари ташкилотининг 21-сессияси очилди. Тадбир иштирокчилари беш кун давомида минтақа давлатлари ўртасида иқтисодий алоқаларни ривожлантириш, интеграция жараёнларини фаоллаштириш, шунингдек, қонун чиқарувчи органлар ҳамкорлигини янада кенгайтириш билан боғлиқ масалалар юзасидан ўзаро фикр алмашади.

АСЕАНнинг мазкур ташкилотига 1977 йилнинг сентябрида асос солинган бўлиб, унга Филиппин, Малайзия, Таиланд, Индонезия, Сингапур, Лаос, Вьетнам ва Камбожа аъзо бўлган.

МЕХИКО

Никарагуа ташқи ишлар вазири Эдуардо Монтеалегре истеъфога чиқишини эълон қилди. У бунинг сабабларини изоҳламаяпти. Айтишларича, вазир истеъфо ҳақида президент Арнолдо Алеманни бир ҳафта бурун огоҳ этган бўлса-да, бу қарорга шу йилнинг май ойида келган.

БЕЛГРАД

Югославиядаги халқаро кучлари қўмондони испаниялик генерал Хуан Ортуньо, президент Слободан Милошевич Косовога келгудек бўлса, дарҳол ҳибсга олиниши ва Гаага трибуналига топширилишини айтди.

Айрим маълумотларда таъкидланишича, 24 сентябрга белгиланган президент сайлови арафасида С.Милошевич ўз тарафдорларини кўпайтириш мақсадида Косовога келиши кутилмоқда.

ЖЕНЕВА

Албания Жаҳон савдо ташкилотига (ЖСТ) қабул қилинди. ЖСТ бош директори Майк Мур Албания ҳукуматини қутлар экан, ташкилотга аъзо бўлиш албан фуқароларининг яшаш шароитини яхшиланиши ва келажакда мамлакатнинг янада ривожланишини таъминлашини айтди.

Айни пайтда мазкур ташкилотга қўшилишни истаган яна 30 мамлакат билан музокаралар ўтказилмоқда.

ТОКИО

Япониянинг Нагоя шаҳрида кучли сув тошқини юз берди. Офат 360 мингга яқин одамни шошилинч равишда хавфсиз ҳудудларга кўчириш заруратини туғдирди. Тошқин туфайли бир неча киши ҳаётдан кўз юмди ва анчагина одам бедарак йўқолди.

Мутахассисларнинг билдиришича, бу Япония сўнгги юз йил ичида юз берган энг йирик тошқиндир. У ёғингарчилик кўплиги оқибатида юзага келган.

ЎзА.

● НОТИНЧ КЎНГИЛ

Олтинни саодат кунининг қуёши, кумушни - бахт тунининг қамари, дурни эса бойлик осмонининг юлдузи, дейдилар. Бунинг акси, олтинни обрўнинг заволи, қашшоқлик қишининг олови, мансабдорлар қалбининг қувончи, деб баҳолайдиганлар ҳам бор. Демоқчиманки, пойдевори олтин, кумуш, дур бўлган пулнинг васфини турлича атайдилар...

Мулоҳазамиз ана шу васфнинг бир қирраси бўлиб, унинг давомини сиз, азиз газетхонлар тўлдирасиз, деган умиддамиз. Мақсад, олға қараб силжишимизга халақит бераётган камчилик ва нуқсонларни, хато ва муаммоларни бартараф қилиш, баъзи мартабасини суиистеъмол қилаётган, ўз фароғатини ҳаром луқма, пора ҳисобига қуриш, ортиқча пул, маблағ, молдунё тўплаш йўлидан бораётган, назорат ишларидаги камчиликлардан ўзлари учун наф чиқариб олишга уринаётган, истеъмол мезонини билолмаётган кимсаларга қарши муросасиз, изчил, зарур даражада қатъият билан кураш олиб бориш вазифасига яна бир карра эътибор қаратмоқдир.

Мен билган бир мунофиқ шахс ва унинг кирдикорлари, аянчли қисмати у каби хатоларга йўл қўяётган кимсаларни огоҳликка ундайди, деган умиддаман.

- Ма, ол болажоним, ол, олақол! - деб жомадонни узатиб ялиниб-ёлворарди ота. Қаршисида турган қизи худди заҳарли илондан, чаёндан, юқумли дарддан қочгандек эшик томон тисарилиб борарди. Шу маҳал отанинг кўзлари бир чеккада нима қиларини билмай, юзларини аччиқ алам, афсус ёшлари юваётган хотинига тушди.

- Сен ол, онаси, бирон кор-ҳолингга яратарсан! - она инграб девор томон ўгирилди.

- Ўғлим, ма, сен, ол! Ол, болам, олақол! Эрта-индин кўзларинг гирён бўлиб бўзлаганинг билан отангни тополмайсан, ҳолингдан хабар ололмайди, ёрдам беролмайди. Қочма, ол! Болажоним, ол!

Отанинг катта-катта очилган илтижоли кўзлари жиққа ёш, титроқ овозидан дили ҳам йиғлаётгани аён эди. У уй ўртасига тиз чўкиб ўтириб бошини чангаллаганича тебрана бошлади.

- О, бу пуллар, ҳожатсиз, хосиятсиз, бевафо пуллар!..

Йўқ, адашган, Оллоҳдан қўрқмаган, жоҳил, ўқиб уқмаган банда сен пулни, жамғармани ўз қаричинг, ожиз қарашларинг билан ўлчама. Ҳалол, холис пешона тери, фидокорона меҳнат, тадбиркорлик билан топилган мол-дунё, мулк нега бевафо, ўринсиз савил бўлсин, нега ҳаром бўлсин, нега буюрмасин?! Йўқ, улар ширин, ўринли, керак. Юрт ишбилармон, мулкдорлар билан бойбадавлат, қудратли. Топган-тутгани тўйга, эзгу амалларга буюрганлар, авлодларига сармоя, ёдгорлик бўлганлар озмунчами. Фақат улар ҳалол йўл билан, меҳнат билан, эришмоқчи бўлган мақсадларини олдиндан мўлжаллаб қатралаб йиққанлар, вақтида ўрнига сарф этганлар. Ҳали ҳам бўлса, хулосага шошма, атрофингга боқ, кўзингни оч, оламни тани, газетхонлар маслаҳатига қулоқ сол, кўрасан, эшитасан. Билганларинг, ўзинг ўзгаларга айтганларинг ёдингдан чиқдими. Отасидан қолган давлатни ўз ихтиёри билан икки қўллаб ҳукуматга топширган замондошларинг, кўз нури, бедор тунлари, ижод тўлғоқлари ҳисобига топган маблағидан мадраса, мактаб қурдириб берган буюк алломалар, зилзила Ўзбекистон меҳнаткашлари бошига офат келтирганда борини аямаган ватандошларинг, музқаймоғи ҳисобидан орттириб жамият корига ҳисса қўшган гўдак замондошинг намунаси, эҳ-ҳе, ўзбек халқи ҳиммати онгларга сингдирган чин инсон саховати, карами, ҳотамтойлиги мисолларини айтиб адо қилиб бўладими. Ҳа, пул сен айтгандек, фақат обрў-эътибор адоси, умр эгови, заволимас!

Отанинг қулоқларига гап кирмасди. Ўзиникини такрорларди.

- Ол, болажоним, ол! Оппоғим, ол! - дерди жигарбандларига чангалидаги елпиғичдек ушлаб олган даста-даста пулларни галмагалдан узатиб.

Тиз чўкаман, сўрайман, ол. Ўртанган юрагим, тирналган вужудим, парчаланган-синган умрим эвазига жуда бўлмаса сизлар яшанглар! Қизим, сен, олоқол, болажоним, отангни зорлатма, қийнама, йўқ дема, ол!

Эгаларига буюрмаган, ўзингга юқмаган пулдан оиланг барака топармиди, манфаат кўрармиди? Ўйласанг-чи!

- Отам дунёдан кўзи очиқ кетмасин десанг, ол. Кўнгли таскин топсин десанг, ол! - энди у ўзини тутолмай ҳўнграб йиғларди. - Кўз ёшларим, нуқра сочларим ҳурмати, ол! - дерди толган, мажолсиз қўллари билан пулни узатиб. Унинг қўллари барибир ҳавода муаллақ қолди.

- Оҳ, нега йиғдим, нима қиламан, ҳеч кимимга, ҳеч нарсага ярамаса, - у ер бағирлаб судралиб, пешона-ю кўз-юзини ерга урарди. - Шунча пул топиб, тўплаб, наҳотки бахтли бўлолмасам, пул бўлса чангалда шўрва, деганлари қани? - У ҳамон ўзининг эгри тушунчаси, қалоқ онги доирасида фикрлар, муддаоси шунда ҳам, ортиқча, ҳаром пулдан қутилиш эмас, балки ундан манфаатдор бўлиш йўлини топиш эди. Худбинлик, хасислик кўчасидан чиқиб давлатга «Меҳрибонлик уйи»га топширишни хаёлига ҳам келтирмасди.

Отасини бу аҳволда биринчи марта кўриб турган болалар, чидай олмай, эшикка отилишади. Кетма-кет остонада ота ҳам кўринди.

Ҳаммага кенг, ёруғ жаҳон унга тор эди шу тобда. Кечагина ҳузур бағишлаган, кўзларини қувонтирган ям-яшил боғ, енгил шабадада муаттар бўй таратиб тебранаётган жамбул-у райҳонлар худди йўқдек эди. Ҳар куни субҳидамда чайқалиб, мазза қилиб тинглайдиган най навоси тингандек, заррин кокилларини ёйиб чиқаётган қуёш сўнгандек, тўлиб-жўшиб сумбула толаларини тараб оқаётган ариқ суви қуригандек, сўлим табиат, дунёи азим ҳавога учгандек ҳиссиз, руҳсиз, жонсиз сурат каби қаергадир ўзидан-ўзи қочиб борарди. Ана, худди узоқ вақт зимзиё хонада ётиб ёруғликка чиққан кишидек кўзларини чирт юмиб олди. Дам ўтмай қулоқларини ўткир бир нидо тешиб юбораётгандек қақшаб, кафтлари билан маҳкам бекитди. У ўзича ич-ичидан куйиб, қонқақшарди. Кўзларини очишдан қўрқарди, билардики бўсағасида, энди унга, бу қуёшли оламда ёруғ кун йўқ.

Ким ўзи бу шахс, нима кўргилик?

У неча йиллар қинғир ишлар қилиб, бу кун адолат, ҳақиқат, чинакам соф ҳаёт фош этган, мунофиқлиги - икки юзламачилиги аён бўлган, турли ғайриқонуний йўллар билан топган ҳисобсиз пул, олтинига, мол-мулкига қувониб, ўзидан-ўзи бегона бўлиб қолган шахс. Кўп пул одамни кўр қилади, йўлидан оздиради, деганларидек, чинакам турмуш тарзини кўрмай қолган, инсофни, меъёрни унутган, нафсини тиёлмай қолган кимса. Бугун қасдига хизмат қилаётган ўринсиз пул, мол тўплаганидан ўкиниб, уйқуси қочиб, афсус-надомат чекиб, юраги дард, алам, азоб чекаётганлардан бири.

- Ким эдим-у, ким бўлдим? - ўзи билан ўзи гаплашарди, - эзгу ниятларимни, бутун меҳнатларимни кўкка совурдинг, умримни хазон қилдинг. Эҳ, афсус, бу пул ақлим соқчисини аллақачон ўлдириб, енгиб, ўзига қул қилиб олган, ор-номусимдан, диёнат, шавқат, оқибатдан жудо этган экан-ку мени. Ҳалол ҳаёт нуридан бебаҳра, кўршапалак бўлиб қолган эканман-ку! Э, воҳ!

Шундай дейсан-у, пулдан кечгинг йўқ, кўнгилли равишда топширгинг йўқ.

Энди беҳуда уринма, шармандаи-шармисор бўлиб ерга боқиш, бутун обрўдан айрилиш, қилмишингга яраша жазо кутади.

Шу маҳал кўз ўнгига фарзандлари, ёр-биродарлари, қудалари, маҳалладошлари, ҳамқишлоқлари, қўни-қўшнилари, ҳамкасблари келди. Улар худди қўлларини бигиз қилиб, «Анови бетсиз, мунофиқни қаранг!» дейишаётгандек туюлди. Фиғони яна кўкка чирмашди:

Памфлет

Расул РАҲМОНОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими.

ПУЛ ГАДОСИ — ОБРЎ АДОСИ

Янгисини оларсан эскирса мол-хол,
Кўйлак янгиланар кетса охори.
Аммо обрўни-чи, асра жон мисол,
Обрў сотилмайди, йўқдир бозори.

У ўзидан олдинроқ фош этилган, матбуотда ёзилган, анжуманларда номлари зикр қилинган, қамоққа тушган, бор-йўғидан, лавозимидан, унвонларидан, нишонларидан маҳрум бўлган, пулдунёга ружу қилган кимсаларни эслади. Улар қисмати кутарди уни ҳам. Кўзларидан тирқираб қайнаб ситиб чиққан аччиқ ёшларини артмоқчи бўлиб, қўлларини қулоқларидан бўшатган эди, яна юракни эзувчи нидолар, ўзлигини, асли кимлигини, вояга етказган юрт тузи ҳақини унутиб, қаллобликка ўтиб мол-мулк, ортиқча пул-давлат топиш, уни ундириш, тўплаш учун танига, дилига азоб берган кишиларнинг - бева-бечораларнинг, етим-есирларнинг, оқ сочларини ёйиб, фарёд чекиб, илтижо билан боққан оналарнинг, холис, тўғри сўзлиги, ҳаққонийлиги «айби» бўлган, камситилган ходимларнинг, халақит бергани учун «у дунё»га жўнатилган азиз жонларнинг овозлари баробарига эшитилгандек бўлди. Қулоқларини яна жон ҳолатда бекитиб олди.

Эй, тошбағир жонзот пул шавқи, олтин жаранги, лавозим завқи одамлар зоридан, жонидан афзалми шунчалар, нега индамайсан! Одам пулни топа олади, пул одамни топа олмаслигини, наҳотки ўйламаган бўлсанг.

- Ҳаётимдаги энг қувончли, ёддан чиқмайдиган кунларим - фидокорона меҳнатим эвазига лавозим олган, депутатлик нишонини таққан айёмларим, - деб юриб, уларни қадрлаш, ардоқлаш, оқлаш ўрнига, амалда тескарисини қилган экансан-да. Энди қайси юз, қандай сўз билан ўзингни оқлайсан. Юрагинг устида турган халқ ишончи рамзи - депутатлик нишонини қайси қўлинг билан топширасан. Пора пулларни ушлаган қўл, бу муқаддас нишонни ушлашга нолойиқ. Сенга-ку энди, барибир, кафолат, овоз берганларни, сени одам деганларни, ўйламадингми?! Улар энди нима деган одам бўлдилар! Наҳотки, устозларинг сени шу нотўғри йўлга ўргатишган бўлса, уларни ҳам ерга қаратдинг-ку. Олтинга алмаштирдинг-ку уялмай. Олтинлар усти ялтироқ, силлиқ илондек тобланганда, наҳотки унинг ичи тўла заҳар эканлигини унутган бўлсанг. Нега билиб туриб ўзингни заҳарга урдинг, сотилдинг?!

Жаҳон моли эрур охир заҳри мор,
Азизларни ҳам айлар ул хор-зор.
Донолар насиҳатига қулоқ солмоқ керакмасмиди!

Ахир, адашганни тўғри йўлга солиб қўйиш, йиқилганни турғизиб юбориш, ёрдам бериш, зарурат мажбур қилиб келган кишига саховат қилиш, эзгулик уруғини сочиш, уни авайлаб ундирибўстириш раҳбарлик бурчинг, вазифанг эди-ку, шунинг учун маош олардинг-ку, тамаъгирлик нега?! Яхшилик, тўғри раҳбарлик, тоза мақсад, пок ният - пул, мол-мулкдан афзал эмасми?! Қаноат қани, ҳаромдан парҳез қани? Юзингда кўзинг борми демай, пул дарди кабоб, ёлғон сўзлардинг - борни йўқ дердинг, битадиган ишни битказмасдинг, тўрачилик, сансалорчилик ўрамига улоқтирардинг. Билмасмидинг, кўнгил - шаффоф, нозик шиша, у сингач, чегалаб бўлмаслигини, қолган-синган кўнгилларни пул билан олиш мумкинмаслигини! Тамаъгирлигинг, бадфелинг билан фақат ўзингданмас, оқил иш услубимиздан қанча кўнгилларни қолдирган экансан! Пул тўплаб, пул сақлагунча, ор сақласанг бўлмасмиди.

Қани айтчи, қаерда битилган, ким айтган - ортиқча пули бўлмаган киши яшашга иқтидорсиз деб. Ҳеч қаерда! Бу - сен каби баъзан учраб қоладиган мумсиқлар, бахиллар, очкўзлар, тамаъгирлар, порахўрлар, чўталчилар, ақлидан бегона бўлганлар ғами! Хасисга бу дунё моли у ёқда турсин, гўр ҳам тор, дейдилар. Сен тушган йўл шу эмасми! Сен бу қора йўлга ўтиб, ота-она, ёр-дўст, бола-чақа. шон-шуҳрат, фазилат, ҳамма эзгуликларни бир чақага олмай қўйдинг. Туну кун ўй-фикрларинг хасисга ўхшаб пул топиш бўлиб қолди. Пул чиқадиган бўлса, ҳеч нарсадан қайтмайдиган, ҳазар қилмайдиган бўлиб қолдинг. Иш бошлаган йилларингдаги яхши, тўғри услубларингдан аста-секин чекинабошладинг - жамоат ташкилотлари билан ҳисоблашиш, тўғри танқиддан хулоса чиқариш, талабчанлик, етти ўлчаб бир кесиш, ҳалоллик билан ҳал этиш, кўзбўямачиликка, риёга қарши кураш маишатдан ўзни тийиш, тажрибаларни ўрганиш одатларинг сўна бошлади. Сен бора-бора агар вазифанг бўлмаса ҳасисдан, даллолдан фарқинг қолмади. Яхши, ақлли, ишбилармон кишиларни ўзингдан бегона қилдинг. Наҳотки, бундай номувофиқ ишларингни ўз вақтида сезмаган бўлсанг? Наҳотки, яқинларинг, дўстларинг, жамоатчилик танбеҳ бермаган? Афсуски, ўзинг ҳам сезгансан, дўстларинг ҳам айтган-у, қулоғингга олмагансан. Бўш томонингни билиб, атрофингда айланиб қолган мол дўстларингнинг гапи гап бўлиб қолган. Қани энди ўша «дўстим» деб оғиз-бурун ўпишиб юрган пулпарастларинг. Йўқ, улар соялар, ёруғ кунлардагина ёнингда бўладилар. Уларга сен эмас, мансабинг, имзоинг, даромад керак эди. Ҳозир улар аллақачон сени унутган, керак бўлса қоралашга тайёр, сен каби содда-муғомбир иродаси бўш, яхши-ёмонни фарқ қилмайдиган, одам танимайдиган, бир бошлиқни топиб, ўнга бирини едириб, тўққизини ўзлари уриб, лақиллатиб юрибдилар, деявер. Мустақил бўлганингда, уларнинг қармоғига илинмаганингда, чин дўстларинг измига, оқсоқоллар маслаҳатига кирганингда, бугунги аҳволга тушмаган бўлардинг! Энди фойдаси йўқ, кеч!

У кўзларини очмай, қулоқларини бўшатмай, ҳовлини гир айланиб, пушаймон қиларди, дам йиғларди, дам куларди. Шунчалик тубан кетганига ўзи ҳайрон эди, нима мажбур қилганини ўйлаб-ўйига етолмасди. Алами ортарди.

Отасининг такрор-такрор айтган гапларини нега унутганини билолмасди. «Болажонларим, - деганди отаси, - Истиқлолнинг умри пойидор бўлсин. Ўтмишда тирикчилик оғир эди, қўл учида аранг кун кўрардик. Ҳар куни муҳтожлик йўлдош эди. Онангизнинг қозонга солгулик ҳеч нарса тополмай юм-юм йиғлаганларини кўриб, эзилиб секин эшикка чиқиб кетардим! Тўйиб тамадди қилиш энг катта орзумиз эди. Битта чопонда ўтардик. Аммо юрагимиз тоза, уйқумиз тинч эди. Хиёнат, ҳаром йўқ эди бизда. Нонимизни ҳалоллаб ердик. Ҳамиша ёдингизда бўлсин, ошинг ҳалол бўлса, кўчада ич, деб бекорга айтмаган донолар. Ҳамма соҳада ҳалол бўлинглар. Шукур, бугун ҳаммаси бор, еганимиз олдимизда, емаганимиз ортимизда. Меҳнат-роҳат ҳозир!». Қорин тўйиб, енгил бут бўлганда, пул тўплашнинг нима кераги бор экан?!

Айт-чи, бизга шу ёруғ кунларни насиб этсин, деб курашганларнинг кўзига қандай қарайсан? Нурли ҳаёт, озод келажак учун курашда қанчадан-қанча жанговор ота-боболаримиз, ажойиб инсонлар қурбон бўлган. Шунинг учун ҳам бугунги ҳаётимизни ҳар қанча эъзозласак кам. Фидокорона меҳнат эвазига яралган бойликларимизни янада кўпайтириш, Мустақил Ўзбекистонимизнинг кучқудратини тобора ошириб бориш талаб этилади биздан. Узоқ давом этган курашлар эвазига эришган тузумимиз, бахтли ҳаётимиз, жонажон Ватанимизни муносиб равишда эъзозлашимиз, қадрлашимиз вожиб. Қани айтчи, шаҳид бўлган минглаб ота-боболаримиз қани, фидойилиги эвазига эришган ғалабаларимизни муносиб равишда ардоқлаш, ажойиб анъаналарга содиқ қолиш, она-Ватан, озод тузум қалқони бўлиш, кекса авлод тажрибаси, намунасидан фойдаланиш бурчимиз эмасми! Бурчга садоқат ўрнига, унга доғ туширсанг, хиёнат қилсанг, ким кечиради сени?! Энди, қинғир қилмишларинг билан қурбон бўлганларнинг руҳи поклари, ҳаётларнинг эътирозли кўзлари олдида нима деган одам бўлдинг. Раҳмат ўрнига, лаънат келтирган фарзанддан ким хурсанд бўлади. Фақат душманлар. Сен шуни истармидинг?! Сен оқсоқоллар, улар қатори отанг юзига оёқ тираган оқпадар, уларнинг лаънатига лойиқ шумғия! Сендақаларни тез, бешавқат юлиб ташлаш савоб! Давр интизом-тартибни, огоҳликни тағин ҳам мустаҳкамлаш вазифасини қатъият билан кун тартибига қўяётган экан, бутун жамоатчилик, маҳалла аҳли бир бўлиб, уни бажаришга астойдил киришишимиз, қаттиққўлроқ бўлишимиз, шумғияларнинг пайдо бўлиши олдини олишимиз лозимдир.

Сенга нима етмасди ўзи? Омадинг чопиб, минглаб олий маълумотли, имон-иродаси мустаҳкам, бошида қилич турса ҳам тўғри сўзидан қайтмайдиган, амал, пул учун нафақат дўстини, ҳеч кимни сотмайдиган, ақли, ҳунари юз карра ортиқ, халқига, Ватанига содиқ мутахассислар орасидан раҳбарлик, юқори иш ҳақи, текин ҳукумат машинаси, эътибор сенга насиб этибди. Уни шукронасини қилмайсанми, қадрлаб оқламайсанми, бошингга кўтармайсанми, ҳалол ишламайсанми. Нима, оилангдагилар маошингдан ортиқча пул дедими. Бир сўм ишлаб келсанг, ўн сўм талаб қилдими. Нега оилангнинг ўринсиз тантиқлигига бўйсиниб қолдинг, раҳнамо бўлмадинг. Нега бу йўлдан қайтармадинг. Ёки маошига қараб қолган, пулсиз, деб айбландингми, камситилдингми. Нега бу ўринсиз таънага зарба бермадинг. Костюминг битта, у ҳам «ўзимизники», деб кулдиларми. Нега «е тўним» замони ўтиб кетганини уқтирмадинг. Зарсиз ҳам, зўрсиз ҳам обрў-эътибор орттириб келаётган, «соябони» йўқ покиза минглаб оддий-олий кишилар ҳаётидан сўзламадинг, мисоллар келтириб баҳслашмадинг, мот этмадинг. Нега, кўп бўлса кетади, оз бўлса етади, сабрнинг таги роҳат, демадинг. Ўзининг мудҳиш ниятидан қайтмайдиган, онда-сонда бўлса ҳам учраб турадиган ишёқмас, текинхўр, порахўр шахсларнинг қуйидаги сўзлари сенинг ҳам шиорингмиди ёки: «Одам дунёга бир марта келади. Унинг дунёга келиб тортадиган ташвиши - ўз ҳузурҳаловати йўлидаги ташвиш бўлмаса, чеккан ташвишлари эвазига роҳат кўрмаса, дунёга келди нима-ю, келмади нима. Инсоннинг йўли, шу йўл бўлиб қолиши керак!». Йўқ эса, нега шахсан бойиш йўлига ўтдинг. Бу кун кўриниб турибдики хато ўйлагансан, роҳатни мулк, пул тўплаш, деб билгансан. Бугун қизингга, ўғлингга, хотинингга бир қисмини бермоқчисан, олса беркитганларингни ҳам шипшитиб қўярдинг.

Қани дорилфунунда ўқиганларинг, сиёсий билим машғулотларида олган таълимотингга амал қилганинг. Ҳамма ишни етук инсон ўйлаб, пухта билиб, ўрганиб қилади, етти ўлчаб бир кесади. Диёнатга амал қани? Очкўз, тўймас, қилаётган ишини фарқига бормайдиган, пала-партиш, саёз фикрли одамлардан эмас эдинг-ку!

Эшитгансан, ўқигансан баъзан қачонлардир, кимлардир яшириб кўмиб кетган хазина, танга, буюмлар топилиб туради. Буюк олимлар хулосасига мувофиқ, бу кўмилмалар кўпроқ, ижтимоий ҳаёт ларзага келган, давлат ўзгаришлари, тўнтаришлар, кутилаётган дамларда кўмилган, бошга тушадиган ёмон кунларда яратиш учун ўйланиб, ваҳимада қилинган ҳаракат натижаси бўлган, Бор бўлса, бир кунимга ярайди!» деган ўй билан кўмганлар, қадимги замонда - фуқаро мойилларига давлат душман бўлган даврларда, адолатсиз тузумларда.

Сиёсий онгингни, билимингни ошириб борганингда хатоингни кўрардинг, иштаҳангни жиловлардинг. Ё сени - катта раҳбар одамни ҳам вақти-вақти билан имтиҳон қилиб туриш зарурмиди. Ички интизоминг, талабчанлигинг қани?

- Ҳа, менга ўргатма, мени ўқитма! - демасам бўларкан. - Кафолотномаларда «Ўз устида тинмай ишлайди, сиёсий жиҳатдан баркамол!» деб ёзишганда эътибор қилсам, унинг чин бўлишига эришсам бўларкан!

Ўзинг ёлғонга учиб, ақлингни пешламаганингга яраша, бошқаларга бу касалингни юқтирмасанг бўлмасмиди. Яхшига ҳам, ёмонга ҳам бир қолипдаги кафолотномаларни бериб, ҳақиқатни бўяганларинг ёдингдами? Сенинг пул деб, таниш-билиш, қариндошуруғ, ҳамшаҳар бўлгани учун сотган бундай сохта ёзма, оғзаки кафолатларинг қанча зарар келтирганини ҳеч ўйлаганмисан? Ўзингдан қиёс қил, «сиёсий жиҳатдан баркамол, эзгу ниятли, онгли» деб кафолатномангда ёзилган гап рост бўлганида шунча маломатга қолармидинг? Шахс манфаатлари, оқил шахсий истаклар, майллар эъзозланган замонда васвасага тушиб эҳтиёт шарт мол-дунё йиғишга, кўзбўямачилик қилишга ҳеч қандай ҳожат йўқлигини англаб, шунга яраша иш тутмасмидинг. Мустақилликни кўрабилмасмидинг? Эркин тузум афзаллигини, буюк келажак боқийлигини тарғиб этмасмидинг. Шу бадбинлигинг учун ҳам ҳарқанча жазога лойиқ эмасмисан?

Сен каби қотиб қолган, эскилик ботқоғига ботган, ўтмиш сарқитларини ташиб юрган шахсларни қўллаб-қувватловчилар, кирдикорларингни билиб туриб яширувчилар ҳам сен билан баробар виждон азобига маҳкумдирлар. Сен кабилар билан ёнма-ён турган, баробар қадам ташлаганлар ҳам жазога лойиқдирлар.

Шундай деймизу, сен кабиларни, пуч ёнғоқни, ичи хом анорни билиш қийин бўлгандек, пайқаш осонмас. Негаки, макр-ҳийла билан асл қиёфаларингни яшириб, ўзларингни четга олиб, ўзгаларни ишга соласан. Эскиликни, пулни қоралаб туриб, ичингдан кулиб, амалда унга интиласанлар, сир бой бермайсанлар, иккиюзламачилик сендайларга ниқоб. Афсуски, сен каби тили бошқа, дили бошқа шахсларни мақтовчилар ҳам топилади. Ёмонни мақтаб адашувчилар Саъдийнинг қуйидаги сўзларини эслаб қўйсалар зарар қилмасди: «Ёмонга тараҳҳум ўзингга зарардир!». Бу зарарга баъзи қалам соҳибларининг шериклиги, мақташи ачинарли, кечирилмас бир ҳолдир.

Секин юриб келиб супа четига ўтирди, у ерга тикилганича ўзини бошқа нарсага чалғитмоқчи бўлди. Лекин хиёл ўтмай пул, дунё уйи яна комига тортиб кетди. Қаердадир ўқиганини эслади, киши ўз манфаати ҳақида ҳам қайғуриши керак-ку. Бунинг нимаси айб!

Лекин, аёнки, бу масалада ҳаммага маълум мезон бор. Шахс ўзининг тўкин дастурхони, камолоти учун ҳаракат қилгани ҳолда, бошқаларнинг манфаати учун ҳам дурустроқ ҳисса қўшишга интилиши лозим. Кўпчилик ҳаққига хиёнат қилиб, ўз фароғатини бировлар, жамият ҳисобига қуриш йўлига ўтиб олмаслиги, порахўрлик, мансабни суиистеъмол қилмаслиги керак. Зотан, биз барпо этаётган фуқаролик жамиятида иккала манфаат бир-бирига боғлиқдир. Ҳа, агар ўзингни оқламоқчи бўлсанг, тор ўйлар экансан. Инсон кўп қиррали, ранг-баранг дунёни қалби билан ҳис этиб, атрофлича чуқур, илмий англагандагина Қуръон ва Ҳадис талабларига амал қилгандагина ўзини сендек балоларга урмайди, алдамчи, ялтироқ нарсани кўриб, нур деб унга талпинмайди, кейин ўзини оқлашга тиришмайди.

Ҳаром топилган, инсон шахсининг инқирозига сабабчи бўлган пулнинг офати фақат нопок соҳибнинг ўзига тегмайди. У, бутун оилага офат келтиради. Болаларга бахтсизлик олиб келади, уларни текин томоқликка, лоқайдликка, ялқовликка ўргатади, яшашга нолойиқ қилиб қўяди. Бу офат тўрига илинган сен каби қолоқ шахслар, ишлайдиган жамоага, яшаб турган маҳалласига, жамиятга, мансуб бўлган халқига ҳам қора доғ туширади, ҳам моддий, ҳам маънавий зарар етказади.

Жомий дейди:
Кўп бино қўйма пулу молингга ҳам,
Бир кун ундан келур бошингга ғам.

Ўша ғам бугун сенинг бошингда, пушаймонсан. Дейсанки, қани энди табиат тантилик қилса-ю, ёшлигимга қайтсам, боримни бериб, оч қорним, тинч қулоғим деб ҳалол яшасам дерсан. Пул йўқ деб эмас, иш оз деб қайғуриб юрсам. Ҳа, ҳалол пул ҳам, яхши ном ҳам, ниҳоят яхши ўлим топиш ҳам, фидокорона меҳнат меваси. Меҳнатга астойдил меҳр, илм ва одоб - бахт хазинаси. Дарё сувини баҳор тоширар, одам қадрини меҳнат оширар дейди халқимиз. Бедов от туёғидан тойилмайди, мард йигит тўғри йўлдан қайрилмайди. Амал лозим буюк бобомиз Баҳовуддин Нақшбанд таълимотига: «Дилинг Оллоҳда, қўлинг меҳнатда бўлсин!»

Ота бошини кўтарган эди, бир чеккада нима қилишини билмай йиғлаб турган қизини, уни тепасида маюс турган ўғлини ўйга толган хотинини кўрди. Ота қўлидаги пул, олтинлар солинган тўрт қиррали қора жомадонни унга узатган жойда ерга улоқтирди. Унинг оғзи очилиб, тахти бузилмаган йирик пуллар, олтинлар ҳар томонга сочилиб кетди.

- Йўқ, олма! Олмай тўғри қиласан. Ҳалол бўл, ҳалол ишла, ҳалол яша, ҳалол е! Эгасига буюрмаган, менга татимаган пул, сизларга ҳам буюрмайди. Бебилиска топилган пулдан ҳеч ким, ҳеч қачон бахт тополмайди. Кечиринглар, рози бўлинглар!

Ажабо, қандай қилиб тўплади шунча пулу олтинларни, қаердан олди, ким берди? Исми-шарифи ким? Шундай деб сўрашга ҳақлисиз. Биз отасига ён босмаган, унинг хатти-ҳаракатини тўғри баҳолай олган фарзанди обрўсини сақлаш учун айтмаяпмиз. Ўз навбатида сизлардан сўрашга рухсат этинг. Сизларнинг орангизда йўқми шундай адашган бандалар? Нима учун ўзингиз индамайсиз? Нега ҳалол иш ҳақи ҳисобига эмас, балки ҳаром-хариш йўллар билан топган қўшимча киримлари ҳисобига яшаётган, тўқликка шўхлик қилиб, исрофгарчилик тўла тўй, маъракалар қилиб соғлом турмуш тарзимиз меъёрларини бузаётган вазирни, давлат ва жамоат ходимини, прокуратура, суд, милиция хизматчисини, маҳалла оқсоқолини, савдо ва бошқа соҳаларда ишлайдиган нусхаларни билиб, сезиб туриб фош этишга, тўғри йўлга солишга ёрдам бермаймиз. Ахир, дўст ачитиб, душман кулдириб гапиради, деган гап бор. Шундай экан, нега адашган жигаримиз, қўшнимиз, ўртоғимиз ҳақида очиқ-ойдин мулоҳаза юритмаймиз. Жамоат ташкилотларига, ҳуқуқ органларига бу ишда ёрдам берсак, яхши бўлмайдими. Тинч қўйиб қўямиз, кўриб-кўрмаганга оламиз! Қани эй сиз маҳалла фаоллари, халқ назоратчилари, нега қаттиқроқ турмайсиз, баъзан ён босасиз.

Мустақиллик даври кўпчилик соф виждонли аҳолининг иродасини ифодалаб, ҳаётимиздаги баъзан-баъзан учраб турадиган хато ва камчиликларга, ўғирлик ва жиноятларга қарши айёвсиз ўт очди. Юртбошимизнинг одил одими ҳозир изчил, зарур даражада қатъият ва собит қадамлик билан амалга оширилмоқда. Бозор иқтисодиётига ўтиш шароитида тоқат ва меъёр бўлиши мақсадимиз. Бу ишни янада муваффақиятли амалга ошириш, муттаҳамларни ушлаш, жазолаш, ҳаром бойлик тўплашларига, кўзбўямачилик қилишларига йўл қўймаслик, иштаҳаларини тийиб қўйиш учун кўпчиликнинг фикри, таклиф-мулоҳазалари, ҳаракати, фаол иштироки керак.

Келинг ҳаммамиз, бир бўлиб мулоҳаза юритайлик, нопоклар башарасини ойдинга олиб чиқайлик. Токи, бундай шахслар эгри ишга қўл уришдан қўрқишсин, уялишсин. Ҳеч иккиланмай, кетини ўйламай, чўчимай порахўрлик қилаётганларни, давлат мулкини ўғирлаётганларни тўхтатайлик. Уларни қинғир ишлари учун жазо кутаётганини ҳар соат, ҳар дақиқа сезиб туришсин. Лекин бу деган сўз, ҳамманинг ҳаётига шубҳа билан қарайлик, деган гап эмас. Асло. Гап айрим ҳаром пулга яшаётганлар устида кетяпди. Нопокларнинг суянчиқларига, ҳомийларига ҳам қарши ўт очиш лозим. Бунда Ўзбекистон ҳуқуқий органлари қатори, жамоат ташкилотларининг ҳушёрлигига, қаттиққўллигига, қатъийлигига таянайлик.

Келинг, яхшилар, шундай кунларда эскилик сарқитларига, хато ва камчиликларга қарши якдил, ҳамнафас бўлиб, бир ёқадан бош чиқариб курашайлик. Тартиб ва интизомни янада мустаҳкамлаш, маънавий-маърифий, тарбиявий ишлар самарадорлигини кучайтирайлик. Юртбошимиз даъват этаётган экан унга камарбаста бўлайлик, собит қаламлилик кўрсатайлик. Токи орамизда биронта ҳам қилмишига пушаймон бўлган юқоридаги отага ўхшаган шахслар учрамасин, ёрдам берайлик.

Эсонмисиз, омонмисиз...

(Давоми. Боши аввалги сонларда.)

● СИЗНИ ҚИЗИҚТИРГАН МАВЗУ

СИЗ ФУҚАРОСИЗ...

Саволларга Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги қошидаги «Наврўз» оила-никоҳ маросимлари маркази директори З.Акромхўжаева жавоб беради.

Савол: - Бу муддатдан кечикиш кишини бу ҳуқуқдан маҳрум қиладими?

Жавоб: - Йўқ. Юқорида келтирилган қонуннинг 16-моддасида белгиланган 1 ойлик муддатда мурожаат қилмаслик фуқаролик ҳолатини қайд қилиш идораси томонидан аризани қабул қилмасликка асос бўлмаслиги ҳам белгиланган. Демак, 16 ёшга тўлгунга қадар манфаатдор шахс шундай ариза билан мурожаат қилишга ҳақли. Шу қонуннинг 17-моддасига кўра 16 ёшга тўлган, аммо туғилганлик ҳолати акти қайд қилинмаган бўлса, гувоҳнома бериш мазкур фуқаролик ҳолати актлари қайд қилинган маълумотларни тиклаш тартибида ҳал қилинади ва шу асосда туғилганлик ҳақида гувоҳнома берилади.

Агар онаси 16 йил аввал берилган боланинг туғилганлик ҳақидаги маълумотнома (далолатнома)сини кўрсатса, ФҲДЁ идораси мазкур маълумотнома асосида боланинг туғилганлик, яъни унинг фуқаролик ҳолати актини бундай тартибда рўйхатга олиш тақиқланмаганлиги туфайли рўйхатга олади.

Савол: - Бундай ҳужжат ҳам мавжуд бўлмаганида-чи?

Жавоб: - Бунда аввал манфаатдор шахс томонидан боланинг туғилганлик фактини тасдиқлаб беришни сўраб ариза билан судга мурожаат қилинади. Бундай ҳолларда боланинг туғилганлигини давлат рўйхатидан ўтказиш юридик фактини белгилаш ҳақидаги суднинг қарорига асосланиб амалга оширилади.

Болаларни туғилганлик ҳолатини давлат рўйхатидан ўтказиш туғилганлик ҳақида гувоҳнома бериш билан якунланади. Унда:

а) боланинг фамилияси, исми-шарифи, отасининг исми, туғилган вақти ва жойи;

б) ота-онасининг (ёки улардан бирининг) исми-шарифи, фамилияси;

в) туғилганлик ҳақида фуқаролик ҳолати актини қайд қилиш вақти, фуқаролик ҳолати актининг ёзилиш муддати;

г) фуқаролик ҳолати актларда туғилганликни давлат рўйхатидан ўтказиш жойи;

д) туғилганлик ҳақидаги гувоҳнома берилган вақт. Ота-оналарининг хоҳишига қараб ота-оналарининг миллати ҳақидаги маълумотлар ҳам киритилиши мумкин.

Савол: - Башарти бола туғилибоқ ёки тез кунларда вафот этса, бу ҳолатни қайд қилиш қандай бўлади?

Жавоб: - Фуқаролик ҳолати актларини рўйхатга олиш қоидасининг 30-моддаси боланинг туғилишини, ўлик туғилишини ёки унинг бирор бир ҳафта мобайнида яшаб ўлишц (вафот этиши)да давлат рўйхатидан ўтказиш тартибини белгилайди. Агар бола ўлик (паринтал ўлим) туғилса, у ҳолда рўйхатдан ўтказиш тиббиёт муассасаси ёки хусусий тиббий даволаш амалиёти билан шуғулланаётган шахс томонидан белгиланган тартибда тасдиқланган, ўлганлик ҳақидаги ҳужжат асосида 24 соат ичида рўйхатга олинади. Аксарият бу ҳолат ота-онанинг берган илтимоси, аризаси асосида амалга оширилади.

Қонун бундай ҳолларда бола туғилган ёки ўлик туғилган тиббиёт муассасалари раҳбарларига ёки боланинг ўлганлик фактини белгиланган врач ёки ҳаётининг 1 чи ҳафтаси ичида бола ўлган тиббиёт ташкилоти раҳбари, ёки хусусий шифокорлар билан шуғулланаётган врачга ФҲДЁ идораларига бу ҳақда хабар бериш мажбуриятини юклайди.

Бундай хабар бериш муддати 3 кундан кечиктирилмасдан қилиниши лозим.

Савол: - Бола туғилгандан бошлаб то уни рўйхатга олишгача қонунда қанча муддат белгиланган?

Жавоб: - Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 206-моддасида ҳамда «Фуқаролик ҳолатини рўйхатдан ўтказиш ҳақида»ги қонуннинг 15-моддасида ва боланинг туғилганлигини тасдиқлайдиган тиббий ҳужжатда болани 1 ойдан кечиктирмасдан ФҲДЁ идораси рўйхатидан ўтказиш лозимлиги белгиланган.

Савол: - - Ўлимни қайд этиш ҳужжатлари қандай амалга оширилади?

Жавоб: - Қонун алоҳида ҳолларда ўлимни қайд этишнинг аниқ жойини белгилаб берган. Масалан: йўлда, темирйўл ёки автомобиль транспортида содир бўлган ўлим шу воқеа содир бўлган ҳудуддаги ФҲДЁ идораси томонидан амалга оширилиши мумкин, сабаби йўлда вафот этган фуқаронинг ўлимини қайд этиш яқин жойдаги бекат ёки тўхташ жойидаги тиббиёт муассасаси томонидан тасдиқланиши мумкин.

Ҳаво ёки сув кемасида ёки бошқа транспорт кемасида содир бўлган ўлимни қайд этиш ҳаво кемаси ерга қўнган жойдаги ёки сув кемаси тўхтаган портдаги ёки бошқа транспорт воситаси манзилидаги ФҲДЁ идорасида, агар шахснинг ўлими шу ҳудуддаги тиббиёт муассасасининг ўлим ҳақидаги гувоҳномаси билан тасдиқланган бўлса, амалга оширилиши мумкин.

Шахси аниқланмаган ўликларни соғлиқни сақлаш тизимидаги, асосан шу муассаса жойлашган ҳудуддаги ФҲДЁ идорасида қайд этилиши мумкин. Бундай ҳолда ўлим ҳақидаги далолатнома ёзувига асосланиб берилган тиббий гувоҳномада кўрсатилган маълумотларгина киритилади. Кейинчалик марҳумнинг шахси аниқланса, қўшимча тиббий гувоҳнома ёки тергов органларининг хулосасига кўра далолатнома ёзувининг очиқ қолдирилган жойлари тўлдирилиб, сўнг ўлим ҳақида гувоҳнома берилади.

Ўлимни қайд этишда ФҲДЁ идораларига ўлим ҳақида тиббий гувоҳнома, марҳумнинг паспорти, ҳарбий билети, 16 ёшгача вафот этганларнинг эса туғилганлик ҳақида гувоҳномаси тақдим қилиниши лозим. Бу ҳужжатларнинг бўлмаслиги ўлимнинг қайд этилишига тўсқинлик қилмайди.

Ўлим факти тиббий гувоҳнома ёки ўлим ҳақидаги фельдшерлик маълумотномаси билан тасдиқланади.

Агар ўлимни қайд этиш пайтида ўлган шахснинг паспорти ва ҳарбий билети тақдим қилинмаса, бу нарса ўлим ҳақида далолатнома ёзувининг «белгилар учун» устунида бу ҳақда кўрсатилади.

Ўлим қайд этилгандан кейин ўлим ҳақида гербли гувоҳнома берилади. Ўлганларнинг паспортлари туман паспорт бўлимига, ҳарбий билетлари тегишли мудофаа ишлари бўлимларига топширилади. Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳномалари ФҲДЁ идоралари томонидан белгиланган тартибда йўқ қилинади.

ЯХШИЛАР ГУЛШАНИ

Фозил қори Ёсин ўғли СОБИРОВ

28. РЎМОЛДАН МУАММО ҚИДИРМАНГ

Барча эзгу ишларимизнинг нурли маёғи муқаддас китобимиз Қуръони каримнинг «Аъроф» сурасида шундай оят бор: «Эй одам болалари, Биз сизларга авратларингизни (кўрсатиш ман этилган жойлар) беркитадиган либосни ҳам, ясан-тусан либосини ҳам туширдик. (Ҳаммасидан) яхшироқ либос тақво либосидир. Бу - Оллоҳнинг (фазлу марҳаматига далолат қилгувчи) оятларидандир. Шояд эслатма (панд-насиҳат) олсалар».

Табиийки, узоқ ўтмишга эга бўлган мусулмон ўзбек халқи ушбу пандномага содиқ қолиб, ўзининг иқлим шароитидан, яшаш тарзидан келиб чиқиб, жуда катта бой маданий меросига таяниб миллий кийимларини, либосларини яратган. Улар жаҳон халқлари либослари билан бойиб, ўз навбатида уларни ҳам бойитиб халқимизнинг тарихи ва маданиятини кўрсатувчи ноёб бир белги сифатида авлодлардан-авлодларга, асрлардан-асрларга ўтиб, яшаб келмоқда. Тақво либосларини, миллий кийимларимизни авайлаб-асраб, келажакка узатишда Пайғамбаримиз Муҳаммад (САВ)нинг, буюк алломалар, валийларнинг хизматлари ҳам ибратлари беқиёс бўлган. Васлий Самарқандийнинг «Имоми Аъзам ҳаёти ҳақида қимматли сўзлар» асарида шундай сўзларни ўқиймиз: «Ўғиллари Ҳаммод айтибдурки, Отам Имоми Аъзам гўзал ҳайбат ва хушсурат, чиройли бўлиб, ўз либосларига атр истеъмол қилиб, ўзларини кўрмасдан илгари хушбўйиликлари ҳар кимга билинур эрди. Ниҳоятда зебо либос кияр эрдилар».

Пайғамбаримиз (САВ) либос ва кийим борасида мусулмонларга қарата бир неча бор мурожаат қилганлар. Кишилар тўпланадиган жойларга мусулмонларнинг яхши либосларини кийиб, тоза, кўркам бўлиб келишларини ёқтирганлар, бундай жойларда коржомаларда юришларига эътироз билдирганлар. Яна бир Ҳадисда Расулуллоҳ (САВ) мусулмонларга қарата айтган қуйидаги сўзлари келтирилади: «Ўзларингга оқ кийимни маъқул кўринглар, яъни оқ кийим кийинглар, чунки у кийимларнинг покроғи ва яхшироғидир. Ўликларни ҳам оқ газмол билан кафанланглар». Ривоят қилинишича, Пайғамбаримиз оқ кийимни яхши кўрган ҳолда баъзан яшил, қизил либос ҳам кийганлар.

Ислом дини мусулмонлардан пок бўлишни, кўркам кийиниб юришни талаб қилар экан, амалпараст, бузғунчи «Ҳизбут таҳрир» каби хомхаёл ақидапараст, экстремистик оқимларнинг малайлари либослар ҳамда кийимлар баҳона жанжал чиқаришлари ўринсиз ҳолдир.

Тўғри, ёшларимизнинг бир қисми ўртасида шундай йигит-қизлар борки, улар чет элларда пайдо бўлган ўхшовсиз кўйлаклар кийиб, ярим яланғоч юришга берилиб кетмоқдалар. Худди шунингдек, динни ниқоб қилиб, диний либос деб қандайдир на шароитимизга ва на турмуш тарзимизга мос келмайдиган ўта қора, ўта узун, рўдапо кийимларга қизиқмоқдаларки, биз бундай на раббоний динимизга, на ахлоқимизга, тарбиямизга тўғри келмайдиган нарсалар билан албатта келишолмаймиз. «Агар бировнинг ташқи кўриниши ёқмаса қарамай қўяқолинг!», қабилида сўз қотиб лоқайд қараётганларга ҳам қўшила олмаймиз.

Ислом дини ҳеч қачон хотин-қизларга нисбатан, уларнинг миллий, маданий либосларига қарши чиққан эмас. У ўзининг келиб чиқиши, ривожланиши, бутун тарихий моҳияти билан хотин-қизлар ҳуқуқларини ҳимоясида бўлган.

Динимизда Оллоҳ таолога ибодат қилмоқ йўллари баён қилинар экан, унинг икки хил бўлиши кўрсатиб қўйилибди - бири тан ибодати, иккинчиси руҳ ибодати. Яъни, тан ибодати: намоз, рўза, ҳаж, закот бўлса, иккинчи ибодати: дил ила қилинадурган ибодатдир. Кўриниб турибдики, инсоннинг ақли дин билан камолот топади. Шундай экан, эй, ношукур, диндан бехабар, чаласавод кимсалар, нима қиласиз, ҳижоб, рўмол деб муаммо чиқариб. Ҳижоб нима, рўмол нима ўзи? Аслида ҳижоб - араб луғатида бир тўсиқ дегани яъни, Қуръондаги тўсиқ маъносидаги бир сўздир. Рўмол маъносини бермайди у. Иймонлик мўмина-муслима ибодат қиладиган аёл борки рўмол ўрайди, бу миллий кийим, бу диний либос эмас. Чунки рўмолни азал-абаддан Мовароуннаҳр, Туркистон, ўзбек аёллари ўраб келадилар. Масалан, Фарғона вилоят аёллари оқ рўмол ўрашган. Сурхондарё, Қашқадарё, Жиззах вилоятларида гулли қизил рўмол ўрашган. Самарқанд, бухороликлар оқ ёки кўк гулли рўмол ўрашган. Лекин бу қора либос билан фақат кўзини очиқ қўйиб, юзини беркитиб юришлик бизнинг аёлларга бегона. Ҳозирги аёллар ҳижоб, деб кийиб юришган кийим, либос Туркистонда ҳам, Ўзбекистонда ҳам ҳеч бўлмаган. Асосан Арабистон, Эрон, Покистон аёллари шундай ўралган, нимага десангиз у ерларнинг об-ҳавоси шуни тақоза этган. Масалан, чанг-тўзонлик, қумли, иссиқ жойда аёллар у ёқда турсин, ҳатто эркаклар ҳам юзини беркитиб юришга мажбур бўлган. Бизнинг бу жаннатмакон диёримизда об-ҳаволар жуда мўътадил. Шунга қараб рўмол ўрашган, юзлари очиқ бўлган. Имоми Аъзам Раҳматуллоҳи алайҳиссалом масҳабларида аёл кишининг юзи очиқлиги қораланмаган.

Бундан бошқа томонлар ҳам бор. Ахир кўзи милтиллаб турса, уни кўзидан эркакми, аёллигини қандай қилиб ажратасиз, у кимни қизи ё кимнинг аёли, кимнинг онаси эканлигини қаердан биласиз? Инсон юзини кўрсатиб юриши керак.

Энди рўмол ўрашга келсак. Бизда бир нарса борки, буниям айтмасдан иложимиз йўқ. У ҳам бўлса, рўмолдан муаммо келтириб чиқаришлик бу - тушунмаслик оқибатидир. Меъёрий ҳужжатларда кўча-кўйда диний либосда юриш мумкин эмас, дейилади. Рўмол диний либос эмас. Рўмолни бўйнини беркитиб ўрайдими, бошқача қилиб ўрайдими ўрайверсин, юзи очиқ-ку. Рўмол - миллий кийим. Мана шуни баъзи мутасаддилар тушунмасдан фарқига бормасдан янглишиб қолмоқдалар. Меъёрий ҳужжатлар моҳиятини тўғри англамасдан рўмол ўраган аёлларга нисбатан нотўғри муносабатда бўлмоқдалар. Бу аслида адолатпарвар Ўзбекистоннинг сиёсатига мутлақо зид нарса. Бу тушунмовчилик. Эй, сиз адашган бандалар, эсингиздан чиқиб кетдими, онангизнинг, бувингизнинг рўмол ўраб, фариштадек юрганлари.

Ўзбекистонда эътиқоди мустаҳкам аёлларимиз шўролар замонида ҳам рўмол ўраганлар. Ўрамагани ўрамайди. Дунёвий мамлакатда бировнинг либосига қараб, сен рўмол ўрадинг ё рўмол ўрамадинг, деб тазйиқ ўтказиш мумкин эмас, ахир. Масалан, пойтахтдан сал нарига чиқиб қолсангиз пахтазорда ҳам рўмол ўраган қизларни кўрасиз, кўчада ҳам рўмол ўраган аёлларни кўрасиз. Ваҳоланки, улар ваҳҳобий нима, Ҳизбут таҳрир нима тушунмайди ҳам, билмайди ҳам. Энди пахтазорда пахта тераётган аёл шляпа кийсинми ёки бошяланг пахта терсинми?

Тўғри, бир вақтлар бўлдики, ҳижобга ҳам, ўша қора кийимга ҳам, ўша кўзини бекитишга ҳам ҳеч ким индамади. Тўғриси бу ўринда ҳаддан ошилди. Шоирнинг бир сўзи бор: «Сазон тиғ улур ҳаддин тажовуз айлаган мўла, аниким тиғ улур ҳаддин ошган мўла». Соқол, мўйлов, соч ҳаддидан ошгач сартарошга борасиз, текислаб қўяди, қора қошинг, кипригинг ҳаддидан ошмайди, сартарошга бориб бунинг қошини, кипригини текислаб қўйинг демайсиз. Ўша қора матоҳга ўралиб олганлар сиёсатга ҳам аралашиб қолишди. Шундай ҳур Ватанимиздан нолий бошлашди. Ўзбекистонда диний эркинлик йўқмиш?! Сен дин ҳақиқий тазйиқга учраган вақтда қаерда эдинг? Биз - ўша пайтдаги имом домлалар қийналиб юрган пайтда, намозни ўқишни ўзи бир муаммо бўлиб турган пайтда сен ўзи нимани билардинг? Ҳозир бирон бир китоб дўконига кирчи, ўшанда биласан, кўзинг очилади у ердаги диний, тарихий китобларни кўриб. Ҳозиргидек кенгчилик, эмин-эркинлик бўлганмиди у пайтда. Бугун ҳадеб нолийвурма, Худонинг балосига йўлиқасан ахир. У Амударёнинг орқасидаги Ватан хоинлари - гумроҳлар. Ҳар бир жойда сиёсат бор, ҳар бир жойда курашув бор. Ўша кўзини бекитиб олиб, сиёсатга ўзи билиб-билмай аралашган иғвогарларнинг касрига бу ердаги рўмол ўраганлар ҳам қолиб кетишди. Бу ёғини ҳам айтиб ўтишимиз керак. Лекин ҳозирги кунда мутасадди ташкилотларга шуни билдириб, етказиб қўйишимиз керакки, азизлар давлатимизнинг оқилона сиёсатини тўғри тушуниш лозим.

Тирноқ ичидан кир қидирадиган душманларимиз тегирмонига билиб-билмай сув қуйиб қўймайлик. Рўмол нима, ҳижоб нима, фарқига борайлик азизлар. Оллоҳ ҳаммамизга инсоф-тавфиқ берсин. Бундай тинч, эмин юртни, мустақилликни шукронасини қилиб, соғ-саломатликда юришликни Оллоҳ насиб айласин.

Азиз муштарийлар! Йил давомида эътиборингизга ҳавола қилиб келаётган Фозил қори Ёсин ўғли Собировнинг мазкур рукндаги мақолалари «Mahalla» газетаси ижодий ходимлари масъуллигида алоҳида китоб тарзида нашрдан чиқди.

МУШТАРИЙ ИЛҲОМИ

Мухтор САТТОРОВ

АЛИШЕР НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

**Неча келгумдир дедингу келмадинг, бир бор, кел,
Бор вужуду ичи тошим васлинга хумор, кел,
Бу аламдин жисму жонга етти кўп озор, кел,
Қасди жоним қилди ҳажр, эй қотили хунхор, кел,
Қон тўкуб жонимни олмоқ истасанг зинҳор кел.**

**Оразингни гоҳ ўнгимда, гоҳ тушда асрадим,
Муҳаббатни соғинч деган буюк кучда асрадим,
Юз аламу минг азобу бир овунчда асрадим,
Ашк дуррин кўзда, жон нақдин овучда асрадим,
Ким қачон келсанг йўлингда қилғамен исор кел.**

**Жонми, қонми бу бандангдан, гар тиларсан, эй ҳабиб,
Оҳ уриб ўтгум ватандан гар тиларсан, эй ҳабиб,
Булбулдай айру чамандан гар тиларсан, эй ҳабиб,
Руҳим айрилмиш баданда гар тиларсан, эй ҳабиб,
Айламак Исойи Руҳуллоҳ дамин изҳор, кел.**

**Келгил эй, кўнглим боғи қилғил таваққуф лаҳзае,
Сўнг жон олар чоғи қилғил таваққуф лаҳзае,
Кеттай ҳажр доғи қилғил таваққуф лаҳзае,
Айтмон келғил, доғи қилғил таваққуф лаҳзае,
Келгач-ўқ борғил, вале, жонимни олғоч, бор кел.**

**Дунё сароб, ишқ роҳатдир мен уни кел бир кўрай,
Ишқнинг саҳросида энди Мажнундек оҳ урай,
Айроликқа сабр этай айт ахир қандоқ турай,
Жон етубдир оғзима, дермен лабингга топшурай,
Лутф этиб қилғил мени жон бирлан миннадор, кел.**

**Парини кучгали келгум десам дер муғбача,
Сўнг кўкка учгали келгум десам дер муғбача,
Жаҳондин кечгали келгум десам дер муғбача,
Дайр аро май ичгали келгум дер муғбача,
Бут қошида бош қўюб боғлар эсанг зуннор кел.**

**Ўз умридан, Мухтор,ўтган онни сенсиз истамас,
Молу дунё, бори хонумонни сенсиз истамас,
Руҳни сенсиз истамагай,танни сенсиз истамас,
Жон Навоийни, Навоий жонни сенсиз истамас,
Они жоннинг, жони онинг ранжидин қутқор, кел.**

ТИРНОҚЧАМИ... МАЁҚЧА!

Уяли алоқа саноати ўзининг янгидан-янги сир-синоатлари билан дунё аҳлини лол этишдан тўхтамаяпти. Яқиндагина чўнтак телефони учун қўшимча сифатида пайдо бўлган тирноқдек катталикдаги маёқни ҳайратга лойиқ ана шундай синоатлардан бири сифатида қабул қилиш мумкин.

Япониянинг Denkosha фирмаси томонидан тайёрланган ушбу митти маёқ телефон соҳибининг тирноғига маҳкамлаб қўйилади. Бу Ноу-хау чўнтак телефонининг «товуши» ўчириб қўйилган пайтда, тирноқдаги маёқнинг ёнибўчиши ёрдамида қўнғироқ бўлаётганидан ўз вақтида хабар топиш имконини беради. Ҳозирча ушбу ихтирони янада мукаммаллаштириш устида иш олиб борилмоқда. Чунки янги маёқчанинг қўшни телефонларнинг ҳам «ноғорасига ўйнайдиган» одати бор экан.

Азамат ТОИРОВ.

Кавсар ТУРДИЕВА

МАҲАЛЛАМИЗ КЎЧАЛАРИ

ПАХТА КЎЧАСИ

**Пaға-пaға оқ булут
Очилганда кўз чоғлар.
Кўчам бўйлаб пахтадан
Пайдо бўлар сўқмоқлар.
Бу сўқмоқ пахта донгин
Жаҳон бўйлаб элтади.
Кўрик учун ойга ҳам
Уни олиб кетади.**

**Ҳар уйда битта дўкон
Унда янгилик - хирмон.
Жаҳон ҳамда уйдаги,
Ҳатто кўча-кўйдаги.
Кимга улар қай жойда
Келтирса агар фойда.
Ўтказсину элакдан
Олиб кетсин челакдан.
Керагин олаверсин,
Қолгани қолаверсин.**

ЯКДИЛ КЎЧАСИ

**«Як» дегани бир ахир
Дилларимиз бирлашган.
Ёмонлар, ёлғонларга
Қарши улар курашган.
Демак, ҳамма юракдан
Бир хил чиқар сўзимиз.
Дўстлик, тинчлик, қувонч деб
Курашамиз ўзимиз.**

ЯНГИЛИК КЎЧАСИ

**Гоҳ майда, гоҳи йирик
Менда кўпдир янгилик.**

ТАБАССУМ КЎЧАСИ

**Ойимга ҳам, дадамга ҳам
Доим кулиб боқаман.
Ойимга ҳам, дадамга ҳам
Шунда жуда ёқаман.
Кўчамиздан ўтганларга
Салом бераман кулиб.
Қани ҳамма шундай қилса
Юрмаса қовоқ уйиб.
Учрашганда бир-бирига
Фақат кулиб қарашса.
Қандай яхши кимдир-кимга
Шодлигини улашса.**

**Бир эркакнинг икки юзи...
Ёки ёр сеникими, ё меники?**

Ҳ. СОДИҚОВ чизган расм.

МУНАЖЖИМЛАР ТАЪБИРИ
ҲАФТАНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИДА

Қўй (21.03-21.04). Ҳафта сиз учун хайрли кечиши кутилади. Шанба кунидаги романтик учрашув, молиявий аҳволнинг яхшиланиши шундан далолат беради. Шунингдек, чоршанба ва пайшанба кунлари ҳам яхши келади. Якшанбанинг бироз оғирроқ келиши эҳтимоли бор.

Бузоқ (22.04-20.05). Ҳафта сиз учун тузук келади. Ўтаётган кунлар ҳақида умумийроқ қилиб айтадиган бўлсак, ишқий ва амалий учрашувларга бой бўлиши мумкин. Кўнглингизга ёқадиган харидлар қилсангиз ҳам ажаб эмас.

Эгизаклар (22.05-21.06). Пайшанба ва якшанба кунлари бироз оғирроқ келади. Лекин қолган кунларда ишга бошингиз билан шўнғийсиз. Ва, ҳатто, жума куни ишқий саргузаштлар оғушида ором олишга муваффақ бўласиз.

Қисқичбақа (22.06-22.07). Ҳафтанинг бошида дидингизга ёқадиган нарсани сотиб олган бўлсангиз, ҳафтанинг иккинчи ярмида ҳам яхши харидлар қилишга муваффақ бўласиз. Қисқаси, бу ҳафта сиз учун яхши келади.

Арслон (23.07-22.08). Ҳафтанинг уч куни сизга оғирроқ келиши мумкин. Чоршанбада сиҳатингизга путур етказиши мумкин. Шунга қарамасдан, пайшанба куни хушхабар эшитишингиз мумкин. Дам олиш кунлари ҳам кўнгилдагидек бўлиши аниқ.

Паризод (23.08-22.09). Ҳафта молиявий аҳволингиз яхшиланиши билан бошланади. Кейинги кунлар ҳам сизни асло ранжитмайди, чунки ҳафта давомида хушхабарлар эшитасиз, амалий учрашувларда бўласиз. Булар албатта, сизнинг кайфиятингизни кўтаради.

Тарози (23.09-22.10). Афсус-надоматлар бўлсинким, хайрли бошланган ҳафта иккинчи ярмига бориб, талай кўнгилсизликларни келтириб чиқаради. Пайшанбада сиҳатингиз бироз панд бериши, жума ва шанбада жанжалли вазиятларга тушиб қолишингиз мумкин. Ниҳоят, якшанбада аҳвол ўнгланади.

Чаён (23.10-22.11). Гарчи ўтган ҳафтада кўп нарсага эришолмасангиз, бу сизни асло ранжитмасин. Ҳафта давомида қувонч ва бахт ҳамроҳингиз бўлади, ҳаёлот дунёсининг энг ғаройиб гўшаларида сайр этиб юрасиз.

Ўқотар (23.11-21.12). Пайшанба кунида можароли вазиятга тушиш эҳтимолини назарга олмаганда қолган кунлар яхши келади. Бу ҳафтада сиз учун самарали ишлаш, кўнгилли дам олиш, ишқий учрашувлардан қувониш имкониятлари мавжуд. Фақат ҳаммасини ўз вақти-соатида бажаришингиз керак, холос.

Тоғ эчкиси (22.12-19.01). Бу ҳафта юлдузлар сизга қизиқ бир қарама-қарши вазиятни ваъда этаётганини айтиб ўтмоқ жоиз. Гарчи, пайшанба ва шанба аҳволингиз яхшиланишига қарамасдан, якшанба кунида можароли вазиятларга тушиб қолиш хавфи сизни таъқиб этади. Шу боис, ҳафта давомида вазмин бўлишни тавсия этамиз.

Қовға (20.01-18.02). Жума куни можароли вазиятдан ўзингизни тия олсангиз, бошқа кунлар ёмон бўлмайди. Ҳафта бошида ва охирида хушхабарлар эшитиб қувонасиз. Чоршанба куни дам олиб, ҳордиқ чиқаришга айни фурсат.

Балиқ (19.02-20.03). Ҳафтанинг жума куни дилтортар висол учрашувларига дуч келасиз. Чоршанба анчадан буён кутаётган даромад қўлга киради. Пайшанба куни хабарлар эшитасиз. Дам олиш кунларини ҳордиқ чиқаришга бағишланг.

"MAHALLA"НИНГ ҲУШЁРЛИК МАСЛАҲАТЛАРИ

ПУЛИНГИЗ ҲАМЁНДАМИ?

Бугун пулни эҳтиётлаш ҳақида мулоҳаза юритмоқчимиз.

Биринчидан, уйдан чиқаётиб пул соладиган кармонингизни олиш шартми ёки йўқми деган саволга жавоб беринг. Пулни турли чўнтакларингизга жойлаштирсангиз, чўнтаккесарнинг ишини анчайин қийинлаштирган бўласиз, шундай эмасми? Тақдир тақозоси билан, сизни кузатиб, чўнтакларингиздан бирини "тозалаган" ўғри бошқа чўнтагингизни "текширишга" журъат қилолмаса керак.

Аммо мабодо кармонингизни олишга қарор қилсангиз, майда-чуйда харажатлар (газета, музқаймоқ, метро ёки телефон жетонини харид қилиш ва шу кабилар) учун озгина пулни бошқа чўнтагингизга солиб қўйганингиз маъқул. Айниқса, касса олдида харидингиз учун ҳисоб-китоб қилаётганда пул тўла кармонингизни ҳаммага кўз-кўз қилишингиз шарт эмаслигини унутманг. Айнан мана шу каби жойларда чўнтаккесарлар "ахборот йиғишни" хуш кўришади. Катта миқдордаги пули бор кармон ортидан ўғри сабр-бардош билан дўкондан дўконга, супермаркетнинг бир бўлимидан бошқасига ўтишни, пул эгасини метро, автобус ёки троллейбусда узоқ вақтгача, касса олдидан ҳатто уйигача кузатишни ўрнига қўяди.

Эҳтиёткорлигингизга қарамай, охир-оқибат, кимнингдир қўлини чўнтагингиз ёки сўмкангизда сезиб қолсангиз, нима қилган маъқул? Агар ён-атрофда тартиб посбонлари бўлмаса, табиийки, вазият мураккаблашади. Чунки одатда чўнтаккесарлар якка-ёлғиз ҳаракат қилмайди. Унинг шериги ёки шериклари биринчи бўлиб аюҳаннос солиб "Ўғрини ушла!" дея бақира бошлашади. Оломон нима бўлганини тушуниб етгунча асосий ижрочи кўздан ғойиб бўлиб улгуради. Яхшиси, бирор бир ҳаракатингиз (масалан, ўрнингиздан қўзғалиб, ҳолатингизни ўзгартириб) ёки нигоҳингиз билан сезганингизни намойиш қилинг. Ўғри таваккал қилишга ботинолмаса керак. Агар шерикларингиз бўлса, имкониятларингиз ошиши табиий. Лекин шунда ҳам шовқин-сурону, қаршиликка тайёр бўлишингиз лозим.

Айтайлик, пулингиз ўғирланганини кечроқ пайқаб қолдингиз. Тушкунликка тушмасдан, кетингиздан ким кузатиб юрганини, пештахта (касса) олдида турганингизда ким ҳеч нарса харид қилмаса-да зудлик билан узоқлашганини эслашга уриниб кўринг. Бу маълумотлар милиция ўғрини вақт йўқотилмай туриб қўлга олиши учун зарур. Аммо сиз аниқ маълумот берганингизда ҳам йўқотилган маблағ тезда топилишига умид боғлаш мушкул. Зеро, ҳақиқий уста чўнтаккесар ўз ишини қойилмақом тарзда бажаради. Демак, пулингизни, яхшиси, яхшироқ жойлаштирсангиз, кейин аттанг қилиб юрмайсиз!

Бугунча шунинг ўзи, ҳушёр бўлинг ва беҳуда асабийлашманг: асаб ҳужайралари қайта тикланмайди. Ҳар қандай вазиятда ҳам тушкунликка тушманг. Омадингизни берсин!

Маслаҳатчи: Мирзаҳаким ТЎХТАМИРЗАЕВ

MAHALLA га
Ўзбекистон "МАҲАЛЛА" хайрия жамғармасининг нашри
обуна бўлиш учун ҳеч қачон ҳали эрта деб ўйламанг.

Ёқуб АҲМЕДОВ

ОДАМЛАР ТЕАТРГА ҚАЙТМОҚДА

«Mahalla»мизнинг бугунги меҳмони - Ўзбекистон халқ артисти, Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театрининг бош маъмури Ёқуб Аҳмедов билан мусоҳабамиз асосан санъатнинг машаққатли йўли, актёрнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрни ҳақида борди.

- Ёқубжон ака, ўзбек театр ва кино санъати даргоҳида Сиз анчайин миқёси кенг ижодкорлардан ҳисобланасиз. Шунга қарамай, биринчи саволни бироз ноқулайроқ бўлса-да, лекин мухлисларингизнинг аксариятини қизиқтирган масала юзасидан бермоқчи эдим: одатда Сиз ижобий роллардан кўра салбий образларни кўпроқ яратасиз ва бундай роллар Сизнинг ижроингизда мукаммалроқ чиқади. Бунинг сабаблари нимада?

- Умуман, актёр ролларни катта-кичик, салбий-ижобийга ажратмаслиги керак. Санъаткор ўзининг чекига тушган ролни севиши, унинг ичига кира олиши керак, вассалом. Театр ва кино оламида қатор ижобий образлар яратганимга қарамай, мен ўйнаган салбий образлар томошабинлар қалбига чуқур ўрнашиб қолган. Лекин бу ҳодисанинг ҳам ўзига хос сабаблари бор. Гап шундаки, салбий образда мантиқ, драматизм кучли бўлади. Салбий образлар у ёки бу жиҳати билан алоҳида бўртиб туради. Агар ижобий образлар тўғри, равон хусусиятга эга бўлса, салбийларида аксинча, қинғирлик, ножўя фавқулодда ҳаракатлар кўпроқ бўлади. Ҳаётга ҳам синчковроқ боқиб кўринг. Одамлар ҳам салбий ҳаракатларни кўпроқ эслаб қолишади. Балки шунинг учун ҳам бундай роллар томошабин қалбига чуқурроқ ўрнашиб қолар. Мен ижро этган «Қора консулнинг ҳалокати» фильмидаги Амир Олимхон образи ҳам ўз даврининг салбий образларидан эди. 1974-75 йилларда Комил Ёрматов суратга олган ушбу фильм анча муваффақиятли чиққан эди ва бу ролим мен учун кўпроқ қадрли ҳисобланади.

- Санъат йўлига кириб келишингиз тарихи, болалигингиз йиллари ҳақида сўзлаб берсангиз...

- Аждодларимда санъат аҳли бўлмаган. Ўзим 1938 йил 3 январда Наманган шаҳрида туғилганман. Санъат оламига ўн-ўн икки ёшлигимданоқ боғланиб қолганман. Биз яшаган Намангандаги Исфахон маҳалласи Навоий номидаги театр ёнида жойлашган эди. 1949 йили шу театрнинг актёри Муҳриддин Мансуров маҳалламиздаги беш-олти нафар болани йиғиб, «Ғунчалар» номли спектаклда ўйнаш учун олиб кетди. Шу тариқа бир нечта болалар ролларини ижро этгандан кейин, ўртоқларим тарқаб кетишди, театрга бормай қўйишди. Мендаги санъатга бўлган қизиқиш, роллар ижро этиш иштиёқи мени бу даргоҳга боғлаб қўйди. Шу масканнинг ўзида қатор роллар яратдим. Масалан «Алишер Навоий» спектаклида Мўмин Мирзо, «Тоҳир ва Зуҳра»да кампирни етакловчи бола, «Ревизор»да хизматчи Мишка, «Қор маликаси»да Кэй образларини ўйнадим.

Шу қизиқиш мени Тошкентга етаклаб келди - 1956 йилда Тошкент театр ва рассомчилик институтининг режиссёрлик факультетига ўқишга кирдим. Тақдирнинг меҳрибонлигини кўрингки, ўша даврдан буён Ҳамза театридаман - мана қирқ йилдан ошибди. Яна бир бахтим шундаки, мен ўз давринининг етук санъат дарғалари билан бирга ишладим, улар мактабини ўргандим. Устозим Александр Осипович Гинзбург институтда курс раҳбаримиз, театрда бош режиссёримиз бўлгани туфайли санъатнинг назарий қисмини ҳам, амалиётини ҳам битта устоздан ўргандик. Аброр Ҳидоятов, Наби Раҳимов, Шукур Бурҳонов, Сора Эшонтўраева сингари ноёб истеъдодлар билан бирга ишлаш имконига эга бўлдим. 1959 йили талабалик давримда Йўлдош Аъзамов суратга олган «Фурқат» фильмида бош ролни ижро этдим - бу ҳам мен учун улкан мактаб бўлди.

- Ҳозирги замонда компьютер деган тараққий этган технология чиққанки, у айни вақтда кўпгина анъанавий соҳа ва машғулотларга «болта ураётгандек» туюлади. Масалан, китоб ўқиш, шахмат ўйнаш, мусиқа эшитиш, кино кўриш ва ҳатто ёқимли хушбўй ҳидни туйиш учун биргина клавишни босиш кифоя қилаяпти... У театр санъатига ҳам ўз таъсирини кўрсатаётган бўлса керак?

- Тўғри, бундай сунъий ҳиддан баҳра олиш имконияти ҳозир муҳайё. Лекин томошабинлар энди-энди табиийликка, жонли мулоқотга қайта бошлашаётганини ҳам эслатиб ўтиш лозим. Театрларимизда томошабин муаммоси ҳар ҳолда ўн-ўн беш йил аввалгичалик эмас. Одамлар эндиликда театр ва киноларга туша бошлашди. Масалан, 700 кишилик Ҳамза номли театрнинг залларида ҳар спектаклда 350-400 нафар томошабин бор.

Одамлар театрга кела бошладими, демак саҳнада ўз муаммоларини кўришга, ҳаётий фожеаларга ҳамдард бўлишга, комедия асарларини томоша қилиб руҳан бардам бўлишга эҳтиёж туғилаётган экан.

Табиий мулоқотдан, театрдан баҳра олиш қадрига етаётган, онгли равишда табиийликка қайтаётган халқимизни эса фақат табриклаш керак.

- Мазмунли суҳбатингиз учун раҳмат.

Нодир АЛИМОВ суҳбатлашди.

ҚУТЛОВ!!!

Азиз ва меҳрибон қизалоғимиз, МАДИНАХОН!

Сени 1 ёшга тўлишинг муносабати билан чин дилдан қутлаймиз. Юзингдан кулги, лабингдан табассум аримасин. Ҳар доим бизнинг бахтимизга соғ-саломат бўлиб, келажакда бахтли қизалоқ бўлгин.

Адажонинг Акбар, Ойижонинг Дилфуза

Қўшрабод тумани Оқмачит қишлоғи, ЎТАМУРОДОВлар оиласи.

MAHALLA
Ўзбекистон "МАҲАЛЛА" хайрия жамғармасининг нашри
Бош муҳаррир: Чори ЛАТИПОВ

Таҳрир ҳайъати:
Шуҳрат ЖАЛИЛОВ
Иброҳим РАҲИМ
Расул РАҲМОНОВ
(Бош муҳаррир ўринбосари)
Рустам ҚОСИМОВ

Масъул котиб:
Аслиддин БЎРИЕВ
Навбатчи:
Олим БЕГАЛИЕВ
Саҳифаловчи:
А. ЮЛДАШЕВ

IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди, офсет усулида босилди.
А-2, 2 босма табоқ.

Буюртма Г-640

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси, Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41.

Топширилди—20.30